

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ด้วยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม 2546 ทำให้หน่วยงานทางการศึกษาตามกฎหมายเดิม ถูกยกเลิกไป มีหน่วยงานทางการศึกษาใหม่ในระดับภูมิภาคเกิดขึ้นคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาและพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาพัฒนางานวิชาการ และจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 22) การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 5 ได้บัญญัติเรื่องของการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้สถานศึกษามีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542ก : 10-11, 39) ได้บัญญัติให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ที่ว่า การบริหารที่กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา โดยให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบมีความเป็นอิสระ และความคล่องตัวในการตัดสินใจ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543 : ก-ง)

การบริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ ต้องอาศัยทรัพยากรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานได้แก่ บุคลากรที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอ งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานที่มากพอ การใช้จ่ายเงินและวัสดุอุปกรณ์ที่ตรงกับความต้องการทั้งประเภท และปริมาณ ระบบการบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ (กอบกุล พุกกะวัน, 2539 : 28-37)

ดังนั้น ในการบริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องใช้จ่ายเงิน และวัสดุอุปกรณ์ เช่นเดียวกับการบริหารองค์การอื่นๆ เพื่อมาสนองความต้องการในการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ จึงนับได้ว่าการเงินเป็นหัวใจสำคัญยิ่งในการบริหารสถานศึกษา เพราะแม้แต่ คณะรัฐมนตรีทุกยุคทุกสมัยต่างก็ให้ความสำคัญต่อเรื่องการเงินมาโดยตลอด (สมเชาว์ เกษประทุม, 2538 : 213) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นตรงกันว่า งานวิชาการของโรงเรียนนั้นแม้จะมีข้อผิดพลาดบ้าง ก็ไม่ถึงกับถูกตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัย แต่งานการเงินหากผิดพลาดไปก็จะถูกตั้งกรรมการสอบสวน และมักจะได้รับลงโทษ ถ้าหากผู้บริหารไม่เอาใจใส่ ไม่มีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินให้

เกิดประโยชน์สูงสุดแล้ว ผู้บริหารมักจะประสบความล้มเหลวในการบริหารงานในสถานศึกษา และคุณภาพทางการศึกษาก็ด้อยลงไปด้วย (อัญชลี โหริ์ทอง และ สมศักดิ์ คงเที่ยง. 2543 : 316)

เนื่องจากสถานศึกษามีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย การบริหารการเงินจึงเป็นงานที่สำคัญยิ่งงานหนึ่งในการบริหารจัดการในสถานศึกษา เพราะได้มีการกระจายอำนาจการบริหารงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณลงไปในระดับสถานศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 80) ประกอบกับมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่บัญญัติว่ารัฐจะต้องจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดิน ให้สถานศึกษาเป็นเงินอุดหนุนในรูปของวงเงินรวม (Block Grant) โดยให้สถานศึกษาบริหารงบประมาณที่เหลือจากการดำเนินการโครงการใดก็ตามสามารถนำเงินไปใช้ในโครงการอื่นได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้กับสถานศึกษามากขึ้นหากดำเนินการด้านการเงินไม่ถูกต้องตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ ก็จะทำให้เกิดความผิดพลาดวินัย รวมถึงความรับผิดชอบ และอาญาแล้วแต่กรณี ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบจึงควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการบริหารการเงิน และอำนาจหน้าที่ในการบริหารการเงินจะอยู่ในความดูแลของผู้บริหารสถานศึกษา (สมเชาว์ เกษประทุม. 2544 : 184) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับมีภารกิจสำคัญในอันที่จะบริหารให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอยู่ 4 ประการ คือ 1) การบริหารงานบุคคล (Man) 2) การบริหารงานการเงิน (Money) 3) การบริหารงานวัสดุ (Material) และ 4) การจัดการที่ดี (Management) การบริหารด้านการเงิน เป็นการบริหารที่อยู่ในกรอบมากกว่าด้านอื่น ทั้งนี้เพราะการเงินต้องอิงอาศัยกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ การบริหารการเงินที่อยู่นอกกรอบย่อมเสี่ยงอันตรายสำหรับผู้บริหารอย่างยิ่ง การตีความในระเบียบข้อบังคับที่ต่างกัน บางทีก็ทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนล่าช้า เสียเวลา บางคนก็กล่าวว่า ระเบียบการเงินมีมากมายเสียจนทำอะไรไม่ได้ ไม่เข้าใจตามไม่ทัน (ชารี มณีศรี. 2525 : 63) นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีระบบการตรวจสอบและรายงานที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน มีการควบคุมรักษาทรัพย์สิน ให้อยู่ในสภาพที่ใช้ได้เสมอและให้สิ่งระวางการใช้ประโยชน์ จากเงินรายได้ที่เกิดจากทรัพย์สิน รวมทั้งให้ความสำคัญและเคร่งครัดต่อการจัดระบบการบริหารการเงินภายในสถานศึกษาให้อยู่บนพื้นฐานของหลักความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 80)

จากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ดังกล่าว ทำให้มีหน่วยงานเดิมของกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัดและอำเภอต้องยุบรวมกันเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย สถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสถานศึกษาในสังกัด กรมสามัญศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารการเงินให้กับสถานศึกษาบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้น

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 1-89) ซึ่งการบริหารการเงินในสถานศึกษาจะต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน แต่การบริหารการเงินในแต่ละสถานศึกษานั้น ยังมีการบริหารการเงินที่แตกต่างกันอยู่ กล่าวคือ

สถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา(เดิม) ผู้บริหารสถานศึกษา นั้นมีอำนาจหน้าที่บริหารงานการเงินได้อิสระเต็มที่ในสถานศึกษา ซึ่งจากการวิจัยของ วิโรจน์ มหานิล

(2534 : บทคัดย่อ) พบว่า งบประมาณในส่วนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา(เดิม) ที่โรงเรียนได้รับปกติแล้ว ยังมีเงินพิเศษที่จัดสรรเพิ่มให้ด้วยทุกปี และผู้บริหารยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการเงินเป็นอย่างดี ซึ่งจากการวิจัย ของ ชงศักดิ์ ศุภการนนท์

(2539 : บทคัดย่อ) ยังพบว่า ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ไม่มีปัญหาในด้านการบริหารการเงิน โดยการวิจัย ของ ธวัช หมื่นศรีชัย (2538 : บทคัดย่อ) ได้พบว่า สิ่งที่โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ได้รับความนิยมนมากในการดำเนินการ คือ การจัดทำแผนงานและโครงการ การควบคุมและตรวจสอบการเงิน หลักฐานการปฏิบัติงาน และการจัดทำระเบียบ และนอกจากนี้ยังมีการวิจัยของ รัก ธนสัตต์สถิตย์ (2536 : บทคัดย่อ) พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มีการมอบหมายงานการพัฒนาและบำรุงขวัญบุคลากรและมีการจัดทำหลักฐานการเงินโดยมีบุคลากรประจำ เป็นผู้บันทึกหลักฐานต่าง ๆ

จากการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบถึงการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด กรมสามัญศึกษา (เดิม) เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารการเงินในสถานศึกษาได้ดี มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงบประมาณได้เต็มที่ มีงบประมาณที่ได้รับจัดสรรอย่างเพียงพอ มีการควบคุมตรวจสอบการเงินได้อย่างดี และที่สำคัญ มีบุคลากรที่มีความรู้ในการจัดการการเงินโดยตรง ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม สังกัดกรมสามัญศึกษา มาเป็น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ก็มิได้ทำให้มีผลกระทบแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่ศึกษาการบริหารการเงินในส่วน ของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา (เดิม)

สำหรับ สถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (เดิม) ผู้บริหารสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารการเงินไม่เต็มที่ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับนั้นมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดตั้ง และเพิ่มขยายวงเงินใหม่ให้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้จัดทำแผนงาน และงบประมาณ ที่จะต้องใช้เพื่อนำเสนอผ่านสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อรวบรวมส่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสม จึงจัดตั้งเป็นงบประมาณต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 170)

ดังนั้น การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา จะมีสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นผู้รับผิดชอบ และคอยช่วยเหลือในการดำเนินการให้เสียส่วนใหญ่ และจากการศึกษางานวิจัยของ อินทิตรา เทวศิลา (2534 : บทคัดย่อ) พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบัน คือ เรื่องการบริหารการเงินหรือทรัพยากรอื่นๆ การวางแผนและควบคุมงานให้มีคุณภาพ โดยผู้บริหารนั้น**มีภาระหน้าที่ที่สำคัญคือ** บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 54) และนอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา นับเป็นบุคคล**ที่สำคัญในการบริหารจัดการ**ภายในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร (2538 : 15) ได้ระบุว่า ความสำเร็จของโรงเรียนอยู่ที่ผู้บริหารไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 หากมีผู้บริหาร**ที่ดีก็จะนำไปสู่ความสำเร็จ**ของงานแล้วถึงร้อยละ 60

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ**ได้มีการแบ่งประเภท**ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด ซึ่งแบ่งตามการรับผิดชอบในการจัดการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา และ**ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ได้แก่** ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2545 : 9-21) จากระดับในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ส่งผลให้โรงเรียนทั้ง 2 ระดับ มีปัจจัยที่แตกต่างกัน คือในส่วนของงบประมาณ**ที่ได้รับจัดสรร** ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, (2546 : 6-8) ได้สรุปงบประมาณ**ที่ได้รับจัดสรร** ประจำปี 2546 (เป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้กับนักเรียน) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษา 2 ระดับได้รับงบประมาณต่างกัน กับผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษา 3 ระดับ และจากการศึกษางานวิจัยของ ธเนศร์ กลิ่นมิ่ง (2537 : 3) พบว่าความแตกต่างในการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดการศึกษา 2 ระดับ มีหลายด้าน คือ ความไม่เสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณ จำนวนบุคลากรมีจำกัด อาคารสถานที่ ทุพกรณ์ และสื่ออำนวยความสะดวก ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วันชัย ศรีเนียง (2531 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีการจัดการศึกษา 2 ระดับ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเงินว่า งบประมาณซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานการเงินไม่เพียงพอกับปริมาณงาน จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอกับงาน

จากสภาพการบริหารสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ดังนั้น สถานศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน อาจจะเกี่ยวข้องกับการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับประเภทของสถานศึกษา โดยมีประเด็นที่ควรพิจารณาคือ พบว่า จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษาจากวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ส่วนใหญ่ จะมุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารการเงิน เช่น เอกชัย บุตรแสนคม (2539 : บทคัดย่อ) คำคุณ ขอดี (2539 : บทคัดย่อ) อุทัย ศรีจันทร์ (2535 : บทคัดย่อ) และที่สำคัญและน่าเป็นห่วงก็คือ โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ามีพฤติกรรมที่น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริต รวม 29 เรื่อง เป็นเงิน 15.08 ล้านบาท (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2542 : 1-3) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เดิม) มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการบริหารงานการเงินอยู่มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรา จันทน์หิมะแข็ง (2545 : บทคัดย่อ) พบว่าโรงเรียนประถมศึกษายังมีปัญหาในเรื่องการบริหารการเงินของผู้บริหาร และบุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเงิน และ งานวิจัยของ ศรีสวัสดิ์ รัตนวราห์ (2526 : 344-345) พบว่าปัญหาความล่าช้าในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ การส่งหลักฐาน ไม่ถูกต้อง รั้งเงินแล้วไม่ออกใบเสร็จ ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี เป็นปัญหาที่พบมาโดยตลอดในโรงเรียนประถมศึกษา

ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องมีการศึกษาหาแนวทางในการบริหารการเงิน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยสามารถศึกษาได้จากอาศัยการประยุกต์การบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเงิน การดำเนินงานในเรื่อง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน การควบคุมตรวจสอบเงินในสถานศึกษา โดยใช้ขั้นตอนการบริหารการเงิน มาเป็นหลักในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ตามแนวทางของหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการ คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 32-33) กิตติมา ปรีดีคิลก (2532 : 52) และ บุญชู แก้วชมภู (2539 : 100-101) แล้วนำมารวบรวมจัดหมวดหมู่ให้เหมาะสมกับการบริหารการเงินในแต่ละด้านเพื่อให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การควบคุมและตรวจสอบ และการประเมินผล การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษานั้น จะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ ความสามารถของผู้บริหาร ซึ่งในขณะนี้การศึกษาการบริหารการเงิน โดยตรงนั้น ยังไม่มีผู้ใดศึกษาเนื่องจากเป็นเรื่องที่มีการเปลี่ยนแปลงหลังจากมีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 แล้ว ดังนั้น จึงมีประเด็น

คำถามที่สำคัญคือ การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา ในปัจจุบันเป็นอย่างไร ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการจัดการศึกษาแตกต่างกันจะมีการบริหารการเงินแตกต่างกันหรือไม่

จากข้อมูลดังกล่าว เมื่อได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่อง การศึกษา การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ไม่พบว่ามีคำตอบของคำถามการวิจัยที่ระบุไว้ ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบอย่างเป็นระบบ และคำตอบหรือผลการศึกษาค้นคว้า จะเป็นประโยชน์ในด้านการสร้างองค์ความรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ ในการปรับปรุงพัฒนา การบริหารการเงิน ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ

คำถามการวิจัย

1. การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ มีการบริหารการเงินแตกต่างกันหรือไม่

ข้อตกลงเบื้องต้น

เนื่องจากการศึกษารั้งนี้ มีผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาอยู่ในสภาพสมบูรณ์ และนำมาวิเคราะห์ได้ไม่ครบตามจำนวนประชากร ดังนั้นจึงถือว่า การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลจึงใช้ค่าสถิติในการนำเสนอผลการวิจัย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบข้อมูล เกี่ยวกับบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาระบบการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพ มาตรฐานที่ทัดเทียมกัน อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีการดำเนินการที่ถูกต้อง โปร่งใส สามารถ ตรวจสอบได้ และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในหน่วยงานระดับสูง เพื่อจะได้นำไปประกอบการ พิจารณาในการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานด้านการเงินของสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. เป็นการศึกษาการบริหารการเงินในส่วนที่เกี่ยวข้อง สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความ ค้องการ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การควบคุมและตรวจสอบ และการประเมินผล ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับก่อนประถม จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขต พื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ทั้งเขต 1 และ เขต 2
2. ระดับที่จัดการศึกษา ศึกษาเฉพาะสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับ ประถมศึกษา และ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เท่านั้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ จำนวน 285 คน และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ จำนวน 105 คน รวมทั้งสิ้น 390 คน (สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. 2546 : 1)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2547 จำนวน 251 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ จำนวน 185 คน และ ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ จำนวน 66 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ประเภทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

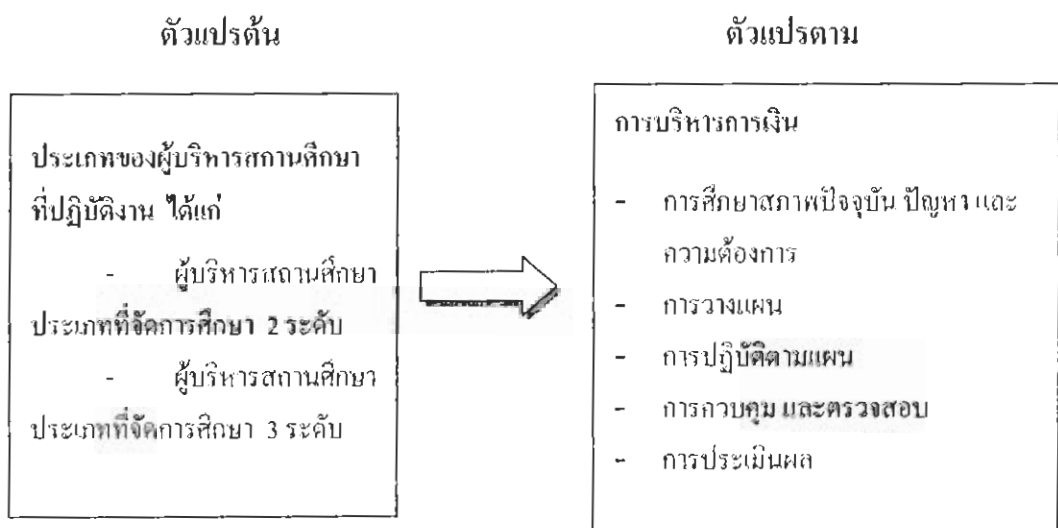
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา และ ระดับประถมศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารการเงิน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยการประยุกต์การบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเงินการ ดำเนินงานในเรื่อง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน การควบคุมตรวจสอบเงินในสถานศึกษา โดยใช้ขั้นตอนการบริหารการเงิน มาเป็นหลักในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ตามแนวทางของหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการ คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 32-33) กิตติมา ปรีดีติลล (2532 : 52) และ บุญชู แก้วชมภู (2539 : 100-101) แล้วนำมารวบรวมจัดหมวดหมู่ให้เหมาะสมกับการบริหารการเงินในแต่ละชั้นเพื่อให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การควบคุมและตรวจสอบ และการประเมินผล ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารการเงิน หมายถึง การดำเนินงานในเรื่อง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน การควบคุมตรวจสอบเงินในสถานศึกษา โดยใช้ขั้นตอนการบริหารการเงิน มาเป็นหลักในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผน 3) การปฏิบัติตามแผน 4) การควบคุมและตรวจสอบ และ 5) การประเมินผล

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ หมายถึง การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ด้านการใช้จ่ายเงินงบประมาณ จัดทำหลักฐานทางการเงิน บัญชี และพัสดุ สำรวจสภาพการใช้งานของพัสดุที่มีอยู่เพื่อใช้ในสถานศึกษา ตลอดจน จัดหาบุคลากรที่จะปฏิบัติงานการเงิน ให้ถูกต้องตามระเบียบ

1.2 การวางแผน หมายถึง การคิดการจัดเตรียมการเกี่ยวกับการใช้จ่ายและการดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน มีการจัดประชุมครู และกรรมการสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อมอบหมายงานให้เหมาะสมกับบุคคล มีการจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน และมีการจัดเตรียมวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่จะใช้ เพื่อให้ทันตามเวลาที่กำหนด

1.3 การปฏิบัติตามแผน หมายถึง การนำแผนการใช้จ่ายเงินที่ได้จัดทำขึ้น มาปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า มีการควบคุม กำกับ ติดตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงการจัดทำงบประมาณทั้งรายรับและรายจ่ายที่ใช้ในการปฏิบัติตามแผน

1.4 การควบคุมและตรวจสอบ หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผน มีการเก็บรักษาและการใช้พัสดุ ตลอดจนการซ่อมบำรุงพัสดุให้มีสภาพพร้อมใช้ ควบคุมการจัดทำทะเบียนคุมเงินประจำงวด ทะเบียนคุมครุภัณฑ์ ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินตามแผนที่วางไว้ ตรวจสอบจากแผนจัดซื้อจัดจ้าง บัญชีการเงิน ทะเบียนวัสดุ ครุภัณฑ์ ให้ถูกต้องเป็นไปตามระเบียบและเกิดผลดีต่อสถานศึกษา

1.5 การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ มีการเตรียมการประเมินไว้ 3 ระยะ คือ ประเมินผลก่อนการดำเนินงาน การประเมินผลระหว่างการดำเนินงาน และการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงาน ตลอดจนการนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง หรือรักษาการในตำแหน่ง **ครูใหญ่** **อาจารย์ใหญ่** **ผู้อำนวยการโรงเรียน**ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เดิม) ปัจจุบันสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

3. ประเภทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน หมายถึง การแบ่งระดับการศึกษา **ขั้นพื้นฐาน**ของสถานศึกษาโดยยึดตามลักษณะการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษา และ ระดับประถมศึกษา

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สมมุติฐานในการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่าง ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ มีการบริหารการเงินแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถประมวลสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเงิน
 - 1.1 ความหมายการบริหารการเงิน
 - 1.2 ขั้นตอนการบริหารการเงิน
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการบริหารการเงินเพื่อประสิทธิภาพในสถานศึกษา
 - 2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ
 - 2.2 การวางแผน
 - 2.3 การปฏิบัติตามแผน
 - 2.4 การควบคุมและตรวจสอบ
 - 2.5 การประเมินผล
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 3.1 ประเภทของเงินในสถานศึกษา
 - 3.2 หน้าที่การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 3.3 ความผิดในการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา
4. ประเภทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
6. สรุปแนวคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเงิน

1.1 ความหมายการบริหารการเงิน

การบริหารการเงินของสถานศึกษา เป็นการบริหารการเงิน ที่มีผู้สนับสนุนแนวคิดจากระบบบริหารที่เกี่ยวกับความหมายของการบริหารการเงินในลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้

กัลยณี ตันนุกุล (2539 : 33) ได้ให้ความหมายของการบริหารการเงิน หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่ายอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนการควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นไปตามระเบียบ และกฎเกณฑ์ ที่กระทรวงการคลังกำหนดไว้และมีการแสวงหาทุนมาเพิ่ม นอกเหนือจากเงินงบประมาณและรายได้จากค่าธรรมเนียมอื่น ๆ

ชัยสิทธิ์ เกลิมมีประเสริฐ (2544 : 4-1) กล่าวว่า การบริหารการเงิน หมายถึง การจัดการระบบการเงินขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2530 : 1) ให้ความหมายว่า การบริหารการเงิน หมายถึง การวางแผนการดำเนินการอย่างดีล่วงหน้า เพื่อที่จะสามารถดำเนินงานภายในสภาพการณ์ที่จะเกิดในภายหน้าได้อย่างดีที่สุด และพร้อมที่จะเผชิญปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ปัญหาเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้เมื่อมีการวางแผนที่ดี

กิติมา ปรีดีติลล (2532 : 52) ได้กล่าวว่า การบริหารการเงินโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งเงิน เพื่อนำมาใช้จ่ายในการศึกษาของโรงเรียน การจัดการเกี่ยวกับการใช้จ่าย ตลอดจนการควบคุมการดำเนินงานทางการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ใน การบริหารการเงินโรงเรียนมีสิ่งที่เป็นอุปสรรคบางอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง ตามขอบข่ายในการบริหารการเงินของโรงเรียนควรประกอบไปด้วย 1) การวางแผนการเงินของโรงเรียน 2) การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของโรงเรียนโดยส่วนรวม 3) การควบคุมการดำเนินงาน ทางด้านการเงิน และ 4) การจัดการเกี่ยวกับการรับ การจ่ายเงินของโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527 : 197) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารการเงิน หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ได้เงินใช้จ่าย การวางแผนเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน และการควบคุมเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามระเบียบและหลักเกณฑ์

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ และธรรมรส โชติคุณุชร.(2526 : 180) ได้กล่าวว่า การบริหารการเงินโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการบริหารงานเกี่ยวกับการเงิน ซึ่งหมายรวมถึงการรับเงิน การเบิกเงิน การจ่ายเงิน การส่งเงิน การเก็บรักษา การควบคุม และการตรวจสอบการเงินในสถานศึกษา โดยให้เป็นไปตามระบบ ระเบียบ และรูปแบบที่ทางราชการกำหนดขึ้นเป็นแนวให้ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา โดยมีหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้ควบคุม ดูแลและรับผิดชอบ

จากความหมายข้างต้น จะเห็นว่า การบริหารการเงิน หมายถึง การดำเนินกิจกรรม การบริหารงานเกี่ยวกับการเงินในเรื่อง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน และการตรวจสอบเงินในสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบที่ทางราชการกำหนดและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ขั้นตอนการบริหารการเงิน

ในการบริหารการเงินของสถานศึกษา จะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ การนำ ขั้นตอนการบริหารการเงินมาใช้เป็นหลักในการดำเนินงานซึ่งมี **ผู้สนับสนุนแนวคิด**เกี่ยวกับขั้นตอนการบริหารการเงินในลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้

บุญชู แก้วชมภู (2539 : 100-101) กล่าวว่า การบริหารงานการเงิน นอกจากขอบข่ายของงานการเงินแล้ว สิ่งที่จะนำมาพิจารณาเพื่อดำเนินการว่าจะบริหารอย่างไรจึงจะคุ้มค่า และเกิดมรรคผลมากที่สุด นั้น คือ การบริหารการเงิน ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนทางการเงิน (Financial planning) เป็นการวางแผนที่จะทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงความต้องการเงินทุนของกิจการทั้ง **ระยะสั้นและระยะยาว** การวางแผนที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ

2. การจัดหาเงินทุน (Raising funds) ในการวางแผนตามข้อ 1 นั้นจะทำให้ทราบงบประมาณขององค์การ หากปรากฏว่ามีเงินสดรับน้อยกว่า **เงินสดจ่าย** แสดงว่าขาด **แคลนเงินทุน** ผู้บริหารก็จำเป็นต้องจัดหาเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ มาชดเชยในส่วนที่ขาด ผู้บริหารการเงินจะต้องพิจารณาว่า แหล่งเงินทุนใดให้ประโยชน์สูงสุด และเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

3. การจัดสรรการใช้เงินทุน (Management of assets) เมื่อได้รับเงินแล้วสิ่งที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการต่อไป คือ การจัดเงินทุนเพื่อไปใช้จ่ายในสินทรัพย์ที่ก่อประโยชน์สูงสุด

4. การควบคุม (Financial controlling) จะต้องนำเอาตัวเลขจากงบประมาณมาใช้เปรียบเทียบกับผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมายที่วางไว้ว่าตรงตามแผนหรือไม่หรือคลาดเคลื่อนจากแผนมากน้อยเพียงใด เพื่อหาข้อผิดพลาดจากการดำเนินงาน อันเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 32-33) ได้ระบุเกี่ยวกับ **ขั้นตอนการบริหารการเงิน**นั้น จะมีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ เป็นขั้นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาข้อมูลการใช้เงินงบประมาณในปีที่ผ่านมาว่า ได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใด มีอะไรต้องแก้ไขบ้าง ศึกษาและตรวจสอบการเงินและบัญชี สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจุบันหรือไม่ มีอะไรบ้าง

เป็นปัญหา และศึกษาข้อมูลทัศนคติ ที่ยังเหลืออยู่ และมีอะไรที่ยังไม่ได้บ้าง ทัศนคติที่เหลืออยู่มีสภาพเป็นอย่างไร

2. การวางแผนการเงิน เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการแล้ว ผู้บริหารจะได้คิดหาทางแก้ไข โดยมีการวางแผนให้รัดกุมยิ่งขึ้น

3. การดำเนินการตามแผน และการควบคุม ผู้บริหารได้ลงมือปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ และคอยควบคุม ให้เป็นไปตามแผน

4. การประเมินผล ผู้บริหารสามารถแบ่งการประเมินผลออกเป็น 3 ระยะ คือ

1) ประเมินก่อนการดำเนินงาน 2) ประเมินระหว่างดำเนินงาน 3) ประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ จากที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การบริหารการเงินจะมีประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องนำขั้นตอนการบริหารการเงินเข้ามาใช้เป็นหลักในการดำเนินงาน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ การวางแผนการเงิน การจัดหาเงิน การจัดสรรการใช้เงิน การควบคุม การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การดำเนินการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการประเมินผล

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การบริหารการเงิน หมายถึง การดำเนินงานในเรื่อง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน การควบคุมตรวจสอบเงินในสถานศึกษา โดยใช้ขั้นตอนการบริหารการเงินมาเป็นหลักในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผน 3) การปฏิบัติตามแผน 4) การควบคุมและตรวจสอบ และ 5) การประเมินผล

2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการบริหารการเงินเพื่อประสิทธิภาพในสถานศึกษา

การเงินของสถานศึกษานั้นสิ่งที่สำคัญก็คือ ผู้บริหารจะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ ขั้นตอนการบริหารการเงินที่ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน และได้มีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้แนวทางในการบริหารการเงินไว้ ดังนี้

2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 32) ได้ระบุว่า การบริหารการเงิน ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ เป็นขั้นเริ่มแรกก่อนที่จะมีการวางแผน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องศึกษาข้อมูลต่อไปนี้

1. ศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลการใช้เงินงบประมาณในโครงการต่าง ๆ ในรอบปีที่ผ่านมามี ได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใด มีอะไรบ้างที่เป็นข้อบกพร่องและงานโครงการไหนบ้างที่จะต้อง รีบทำและพัฒนาให้ดีขึ้น

2. ศึกษาและตรวจสอบการเงินและบัญชี เช่น สมุดเงินสด รายงานเงินคงเหลือประจำวัน ทะเบียนคุมเงินงบประมาณ ทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ รายงานเงินคงเหลือ ทะเบียนวัสดุ ทะเบียนครุภัณฑ์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจุบันหรือไม่ สิ่งใหม่บ้างที่เป็นปัญหา

3. ศึกษาข้อมูลพัสดุของโรงเรียน เช่น ระวัง ใค้ เก่าอี้ ด้ จักรเย็บผ้า ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ ทางโรงเรียนมีพร้อมหรือยัง มีสภาพเป็นอย่างไร และมีพัสดุอะไรบ้างที่โรงเรียนยังไม่มี

สมอง เกรือมาก (2529 : 61) ได้กล่าวถึงการบริหารโรงเรียน สรุปว่า ในการบริหารงาน ใด ๆ นั้น สิ่งแรกที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องทราบก็คือ สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ของ หน่วยงาน การศึกษาสภาพปัจจุบันจะทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการ กับความ พร้อมในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญยิ่งใน การวางแผนบริหารโรงเรียน ซึ่งมี รายละเอียด ดังนี้

สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นจริง กำลังเป็นอยู่ หรือดำเนินการอยู่ในขณะนั้น ปัญหา หมายถึง ผลที่ปรารถนาซึ่งไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง หรือต้องการให้เป็น ความต้องการ หมายถึง ระดับความคาดหวัง หรือระดับของผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์ พิชัย เสี่ยมจิตต์ (2542 : 195-196) ได้กล่าวถึง ผู้บริหารควรมีการบริหารการเงิน ในขั้นการศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ คือ

1. สภาพปัจจุบันของงาน การเงิน และพัสดุ
2. สถานที่ทำงานของห้องการเงิน และพัสดุ
3. วัสดุ ครุภัณฑ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในสถานที่ทำงาน
4. สภาพความพร้อมของบุคลากรที่จะปฏิบัติงาน
5. ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ที่พึงประสงค์

จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเงินในด้านการศึกษา สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ของงานการเงินและพัสดุ ห้องทำงานการเงิน และห้องเก็บวัสดุ ครุภัณฑ์ รวมไปถึงสภาพการใช้งานของวัสดุ ครุภัณฑ์ และสภาพความพร้อมของบุคลากรที่จะปฏิบัติงาน ซึ่งจะให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง ความต้องการกับความพร้อมในการปฏิบัติงานของโรงเรียน รวมถึงปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ด้วย

สรุปได้ว่า การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ หมายถึง การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ด้านการใช้งบประมาณ จัดทำหลักฐานทางการเงิน บัญชีและพัสดุ สำรวจสภาพการใช้งานของพัสดุที่มีอยู่เพื่อใช้ในสถานศึกษา ตลอดจนจัดหาบุคลากรที่จะปฏิบัติงานการเงิน ให้ถูกต้องตามระเบียบ

2.2 การวางแผน

บุญชู แก้วชมพู (2539 : 100-101) กล่าวว่า การบริหารงานการเงิน นอกจากขอบข่ายของงานการเงินแล้ว สิ่งที่จะนำมาพิจารณาเพื่อดำเนินการว่าจะบริหารอย่างไรจึงจะคุ้มค่า และเกิดมรรคผลมากที่สุด นั่นคือ การบริหารงานการเงิน ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผนทางการเงิน การวางแผนทางการเงิน (Financial planning) จะทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงความต้องการเงินทุนของกิจการทั้งระยะสั้นและระยะยาวการวางแผนที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 52) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการวางแผนการเงินว่า การวางแผนการเงินของโรงเรียน มีการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับ การใช้จ่ายและดำเนินการเกี่ยวกับการเงินโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารจะต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อการได้มาหรือการจ่ายไปซึ่งการเงินของโรงเรียน เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ รายได้ของประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 32) ระบุว่า ขั้นตอนการบริหารการเงิน ขั้นการวางแผน เป็นขั้นที่ผู้บริหารโรงเรียนได้ศึกษาและเข้าใจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ของงานการเงินและพัสดุแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคิดหาทางแก้ไขแนวทางต่าง ๆ นั้นโดยการวางแผนดำเนินการให้รัดกุม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนอาจสามารถทำได้หลายวิธี เช่น

1. ประชุมคณะครูให้ศึกษาเรื่องการเงินโครงการต่าง ๆ ในรอบปีที่ผ่านมามุ่งงานโครงการใดโรงเรียนได้รับผลประโยชน์สูง และงานโครงการใดได้รับความล้มเหลว โดยให้ครูช่วยกันระดมคิดโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และใช้เงินให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. ให้ครูแต่ละคนหรือแบ่งเป็นกลุ่มเขียนโครงการต่าง ๆ เพื่อใช้งบประมาณให้ได้ประโยชน์สูงสุดแล้วเก็บรวบรวมโครงการต่าง ๆ เอาไว้โครงการปฏิบัติ
3. จัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน เพื่อบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

พิชัย เสริมจิตต์ (2542 : 196) ได้กล่าวถึง ผู้บริหารควรมีการบริหารการเงิน ในขั้นการวางแผน ซึ่งทำได้ดังนี้

1. ประชุม ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของศึกษาปัญหางานในรอบปีที่ผ่านมาให้ผู้รับผิดชอบแต่ละบุคคล หรือกลุ่มจัดทำแผนและโครงการหรืองานพัฒนา
2. กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในแต่ละงาน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 48-49) ระบุว่า สถานศึกษาควรจัดให้มีการบริหารการเงินอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานการเงินเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างประหยัด คุ่มค่า สามารถบรรลุเป้าหมายและการบริหารการเงินของสถานศึกษาประกอบด้วย การวางแผนการเงิน ซึ่งจะต้องจัดทำแผนการดำเนินงาน ที่สะท้อนกรอบการดำเนินงาน กิจกรรม เป้าหมาย ผลการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายและระยะเวลาการดำเนินงาน รวมทั้งหลักเกณฑ์วิธีการหรือแนวปฏิบัติในการพิจารณาและจัดสรรเงินเพื่อความ เป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้

จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า การบริหารการเงินในขั้นการวางแผน นั้นเป็นการ **คาดการณ์เกี่ยวกับการใช้จ่ายและการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเงิน โดยจัดทำเป็นแผนการ ใช้เงินขึ้น**

สรุปได้ว่า การวางแผน หมายถึง การคิดการจัดเตรียมการเกี่ยวกับการใช้จ่ายและการ ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน มีการจัดประชุมครู และกรรมการสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะทำงาน **เพื่อมอบหมายงานให้เหมาะสมกับบุคคล มีการจัดทำแผนการใช้จ่าย และมีการจัดเตรียมวัสดุ ครุภัณฑ์ที่จะใช้เพื่อให้ทันตามเวลาที่กำหนด**

2.3 การปฏิบัติตามแผน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 32) ระบุว่า การบริหารการเงินด้านดำเนินการตามแผน ในขั้นนี้ ผู้บริหารโรงเรียนต้องออกคำสั่งให้ลงมือปฏิบัติตามแผน ที่ได้วางไว้

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (2529 : 29-30) กล่าวถึง การบริหารการเงิน ในขั้นปฏิบัติตามแผน เป็นการนำแผนพัฒนาไปใช้เริ่มเมื่อโครงการต่าง ๆ นำแผนไปปฏิบัติ จุดนี้เป็นจุดประสานประสาน การวางแผนเข้ากับการจัดการศึกษา เพราะการนำแผนไปปฏิบัตินี้จะต้องจัดทำแผนประจำปี หรือ การจัดทำงบประมาณประจำปี ณ จุดนี้ทั้งทรัพยากรทั้ง คน เงิน และวัสดุ จะได้รับการจัดสรรให้ แต่ละโครงการ เพื่อดำเนินงานถ้าการจัดสรรงบประมาณ เป็นไปตามที่เสนอการปฏิบัติตามแผน จะเป็นไปได้โดยง่าย การปฏิบัติที่แท้จริง คือ การลงมือทำงานตามโครงการ

สนอง เกรือมาก (2529 : 65) กล่าวว่า การดำเนินการตามแผนเป็นขั้นตอนสำคัญ ของ การบริหารการเงิน หากไม่มีการปฏิบัติตามขั้นตอนนี้แผนที่วางไว้ก็เสียเปล่า

ในขั้นตอนการดำเนินการตามแผน มีกิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. นำเสนอแผนเพื่อให้กลุ่มโรงเรียนพิจารณาให้ความเห็นชอบ
2. อนุมัติโครงการและอนุมัติการใช้จ่ายเงินสำหรับโครงการที่ไม่ใช้งบประมาณ และที่

ใช้งบประมาณในวงเงินที่ไม่เกินอำนาจของผู้บริหารโรงเรียน

3. เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติจากผู้มีอำนาจ (หน.ป., ผอ.ปจ.) ในกรณีที่โครงการนั้นใช้งบประมาณเกินอำนาจของผู้บริหารโรงเรียน

4. จัดเตรียมบุคลากร เทคนิควิธี และทรัพยากรที่จำเป็น โดยทำความเข้าใจร่วมกันในเรื่องนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีการทำงาน เป็นต้น

5. ควบคุม กำกับ ติดตาม และนิเทศงานตามโครงการที่กำหนดไว้ โดยต้องมีแผนควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศงานอย่างมีระบบ มีการมอบหมายงานและกำหนดแผนการกำกับติดตาม มีกิจกรรมการกำกับ ติดตาม

6. จัดให้มีการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงาน โดยการใช้เทคนิคและกระบวนการกลุ่มเข้าช่วย

7. สนับสนุนทรัพยากรและบริการต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานตามโครงการต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์

จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า การบริหารการเงินในขั้นปฏิบัติตามแผน เป็นการนำแผนที่ได้จัดทำขึ้นมาปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยมีการควบคุม กำกับ ติดตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การปฏิบัติตามแผน หมายถึง การนำแผนการใช้จ่ายเงินที่ได้จัดทำขึ้นมาปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า มีการควบคุม กำกับ ติดตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงการจัดทำงบประมาณทั้งรายรับและรายจ่ายที่ใช้ในการปฏิบัติตามแผน

2.4 การควบคุม และตรวจสอบ

กิตติมา ปรีดีศิลป (2532 : 52) ได้กล่าวถึง การควบคุมการดำเนินงานทางการเงิน เพื่อให้มีประสิทธิภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยระบบบัญชีและวิธีการต่าง ๆ ในการตรวจสอบการเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542ข : 33) ระบุว่าการบริหารการเงิน ในขั้นการควบคุม และตรวจสอบนี้ ผู้บริหารโรงเรียนเพียงคอยควบคุมในเรื่องต่อไปนี้

1. ควบคุมและตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ได้ลงมือทำเสร็จไปมากน้อยเพียงไร
2. ควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายเงินในรูปคณะกรรมการ
3. จัดเก็บและใช้พัสดุให้ได้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า
4. ควบคุมการใช้จ่ายและบำรุงรักษาพัสดุให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้ได้เสมอ

จัดให้มีการตรวจสอบภายในอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

บุญชู แก้วชมภู (2539 : 100-101) กล่าวว่า การบริหารการเงิน ประกอบไปด้วย ขั้นตอน การควบคุมทางการเงิน ดังนี้ คือ การควบคุม (Financial controlling) จะต้องนำเอา ตัวเลขจากงบประมาณมาใช้เปรียบเทียบกับผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมายที่วางไว้ว่า ตรงตามแผนหรือไม่ หรือคลาดเคลื่อนจาก แผนมากน้อยเพียงใด เพื่อหาข้อผิดพลาดจากการ ดำเนินงาน อันเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

ซารี มกีสรี (2525 : 191) ได้กล่าวถึง ระบบงานที่มีแผนจัดแบ่งงาน คุณลักษณะที่ดีของ การควบคุมภายใน มีดังนี้

1. การแบ่งหน้าที่เป็นการจำเป็นที่จะต้องทำการแบ่งงานที่เหมาะสมใช้ในหน่วยงาน มีการแบ่งแยกหน้าที่ และความรับผิดชอบ เป็นสัดส่วนที่สามารถตรวจสอบได้
 2. การแบ่งแยกความรับผิดชอบ ควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนให้แน่นอนโดยมี คำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร
 3. มีวิธีปฏิบัติงานที่ดี คือ ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายดีเพียงใด หรือไม่ซึ่งต้องมีการติดตามผลงานที่ทำเป็นประจำ
 4. การดูแลทรัพย์สินอย่างเหมาะสม ตั้งแต่เงินสดจนถึงวัสดุและครุภัณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนสถานที่ราชการ รวมถึงการป้องกันการโจรกรรมด้วย
 5. การใช้เจ้าหน้าที่ที่มีสมรรถภาพย่อมจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูง
- สำนักงานคณะกรรมการการตรวจเงินแผ่นดิน (2546 : 4) ได้ระบุถึง การควบคุมภายใน สำหรับผู้บริหารเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้บริหารทุกคนจะต้องเข้าใจถึงความสำคัญของการควบคุมภายใน และจัดให้มีการดำรงรักษาไว้ ซึ่งการควบคุมภายในที่มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพ โดยการ ควบคุมภายใน จะช่วยให้เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งประกอบด้วย
1. มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ และคำสั่งของผู้บริหาร
 2. ช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพ ประหยัด มีประสิทธิผลและ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

3. มีการดูแลป้องกันทรัพยากรจากการทุจริต ความเสียหาย การสูญเปล่า
4. จัดให้มีและดำรงไว้ซึ่งข้อมูลทางการเงิน และการบริหารที่เชื่อถือได้

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ และธรรมรส โชติคุณุชร (2526 : 206-208) ได้กล่าวถึง การตรวจสอบไว้ว่า การตรวจสอบ เป็นเครื่องมือสำคัญของหัวหน้าสถานศึกษา ในฐานะเป็น ผู้บริหารการเงินของโรงเรียนเกี่ยวกับการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะที่มีส่วนรับผิดชอบให้ ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน คำสั่ง ข้อบังคับ กฎหมาย สอบทาน ทบทวนและประเมินผล ทางด้านการเงินการบัญชี และพัสดุ ว่าดำเนินการตามนโยบายบริหาร แผนงานและระเบียบวิธี

ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องครบถ้วน มีประสิทธิภาพบังเกิดประสิทธิผลมากน้อยเพียงไร

การตรวจสอบ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การตรวจสอบภายใน เป็นการตรวจสอบในส่วนราชการของตนเอง ควรตรวจสอบอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยเฉพาะผู้บริหารควรทำการตรวจสอบด้วยตนเองสักครั้งหนึ่ง หรือมอบหมายผู้ช่วยดำเนินการ และรายงานผลการตรวจสอบให้ทราบ ช่อมทำได้ โดยตรวจสอบว่ามีการรับจ่าย การเก็บรักษาเงินและการนำส่งเงิน ตลอดจนการจ่ายพัสดุ การเก็บดูแลรักษาพัสดุว่าปฏิบัติตามระเบียบถูกต้องหรือไม่ อย่างไร จะได้แก้ไขพิจารณาสั่งการให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

2. การตรวจสอบภายนอก ได้แก่หน่วยงานสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินหรือสำนักงานตรวจเงินส่วนภูมิภาค (สตง.) มีอำนาจตามกฎหมายที่กำหนดให้มีการตรวจสอบ ลักษณะงานของ สตง. มุ่งตรวจสอบข้อผิดพลาดด้านการรับจ่ายเงิน ตลอดจนวิธีดำเนินงานแทนเจ้าของงบประมาณคือรัฐบาล เพื่อให้หน่วยราชการรับและใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด และถูกต้องตามระเบียบที่วางไว้ ดังนั้น บทบาทของผู้บริหารจึงต้องทำหน้าที่ศึกษาระเบียบ กฎหมาย เพื่อที่จะปฏิบัติได้ถูกต้อง

จากที่กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่า การบริหารการเงินในขั้นการควบคุมและตรวจสอบ เป็นการควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน การเก็บรักษาและใช้พัสดุ ตลอดจนการซ่อมบำรุงพัสดุให้มีสภาพพร้อมใช้ ซึ่งการตรวจสอบได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือการตรวจสอบภายใน และการตรวจสอบภายนอก

สรุปได้ว่า การควบคุมและตรวจสอบ หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผน และมีการเก็บรักษาและการใช้พัสดุ ตลอดจนการซ่อมบำรุงพัสดุให้มีสภาพพร้อมใช้ ควบคุมจากการจัดทำทะเบียนคุมเงินประจำงวด ทะเบียนคุมครุภัณฑ์ ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินตามแผนที่วางไว้ตรวจสอบจากแผนจัดซื้อจัดจ้าง บัญชีการเงิน ทะเบียนวัสดุ ครุภัณฑ์ ให้ถูกต้องเป็นไปตามระเบียบและเกิดผลดีต่อสถานศึกษา

2.5 การประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 33) ได้ระบุว่า การบริหารการเงินในด้านการประเมินผล ผู้บริหารสามารถแบ่งการประเมินผลงานการเงินได้ ออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ คือ

1. ประเมินผลก่อนการดำเนินงาน โรงเรียนควรจัดให้มีการประเมินเพื่อหาจุดบกพร่องของปัญหาต่าง ๆ เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาต่อไป

2. ประเมินระหว่างดำเนินงาน งานการเงินและพัสดุนั้น เป็นงานที่จะต้องตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ

3. ประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน เมื่อสิ้นปีการศึกษาผู้บริหาร โรงเรียนจะให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ รายงานผลที่ได้ปฏิบัติตามแล้วให้ที่ประชุมคณะกรรมการพร้อม กับรับฟังความคิดเห็น และข้อบกพร่องของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข ในปีการศึกษาต่อไป

พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2542 : 196) กล่าวโดยสรุปว่า การบริหารการเงินในด้านการ ประเมินผล ผู้บริหารควรประเมินผลทุกโครงการที่เกี่ยวกับงานการเงิน ทุก ๆ ระยะเวลา โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ประเมินผลก่อนดำเนินการ
2. ประเมินผลระหว่างดำเนินการ
3. ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน

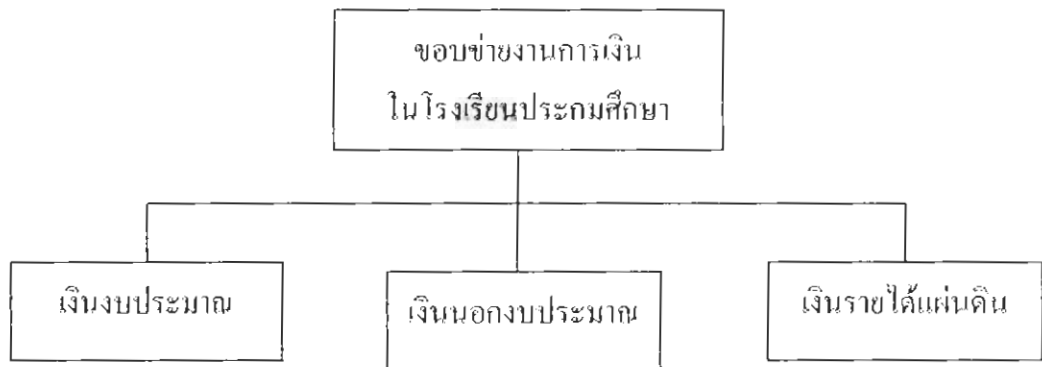
จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า การบริหารการเงินในชั้นการประเมินผล นั้น เป็นการ ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน หรือโครงการ ซึ่งกำหนดเป็นแผนการตรวจสอบการใช้ จ่ายเงินงบประมาณ มีการวางระบบและวิธีปฏิบัติด้านการเงินและการพัสดุ ครองตามระเบียบและ กฎหมาย มีการกำกับตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ที่กำหนด โดยกำหนดในแต่ละช่วงระยะเวลาซึ่งประกอบด้วย ก่อนการดำเนินการ ระหว่าง ดำเนินการ และหลังจากสิ้นสุดดำเนินการตามแผนงานหรือโครงการ

สรุปได้ว่า การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ มีการเตรียมการประเมินไว้ 3 ระยะ คือ ประเมินผลก่อนการดำเนินงาน การประเมินผลระหว่าง การดำเนินงาน และการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงาน ตลอดจนการนำผลการประเมินไป ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา

3.1 ประเภทของเงินในสถานศึกษา

ประเภทของเงินในสถานศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความ เข้าใจในการใช้เงินแต่ละประเภท ให้ถูกต้องตามระเบียบ ที่กำหนด ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 5) ระบุว่า โรงเรียนจะมีเงินที่เกี่ยวข้องอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท คือ เงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ และเงินรายได้แผ่นดิน ซึ่งเงินดังกล่าว จะมีแนวการปฏิบัติ ตั้งแต่ การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินการนำส่งเงิน การตรวจสอบเงิน เป็นต้น ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขอข่างานการเงินในโรงเรียนประถมศึกษา

กมลกริช วัฒนเสถียร (2525 : 3-4) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้ว สถานศึกษาจะมีเงินงบประมาณหรือเงินที่ใช้จ่ายในด้านการศึกษากันอยู่ทุกแห่ง มิได้มีแต่เฉพาะเงินงบประมาณของรัฐบาลเพียงอย่างเดียวแต่ยังได้มาจากเอกชนด้วย ในปีหนึ่ง ๆ ได้มีเอกชน บริษัท ห้างร้าน องค์กร และมูลนิธิต่าง ๆ บริจาคให้แก่สถานศึกษาไม่ใช่น้อย ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำไปใช้จ่ายได้อย่างอิสระตามอำนาจวงเงินที่ได้รับ ภายใต้ระเบียบข้อบังคับของทางราชการกำหนด โดยมีต้องนำส่งเป็นเงินรายได้แผ่นดินเหมือนรายได้ประเภทอื่น ๆ และเงินที่ใช้จ่ายในการศึกษาของโรงเรียนนั้น ได้แบ่งประเภทของเงินออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) เงินงบประมาณแผ่นดิน 2) เงินนอกงบประมาณ 3) เงินรายได้แผ่นดิน สำหรับเงินรายได้แผ่นดินนั้น ส่วนมากเมื่อได้มาแล้วจะต้องนำส่งคลังทันที จึงไม่ค่อยจะมีผู้กล่าวถึงและสถานศึกษาส่วนใหญ่ จะกล่าวถึงเฉพาะ เงินงบประมาณแผ่นดิน และเงินนอกงบประมาณเท่านั้น

กิตติมา ปรีดีติลล (2532 : 145-146) ได้กล่าวถึง ประเภทของการเงินโรงเรียน พอสรุปได้ว่าการเงินโรงเรียนที่เกี่ยวข้องมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ เงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ ซึ่งเงินงบประมาณ เป็นเงินที่ทางราชการจัดสรรให้นำมาใช้จ่ายได้ 2 ลักษณะ คือเงินงบกลาง และเงินรายจ่ายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ และเงินนอกงบประมาณ เป็นเงินอื่นที่ใช้ในราชการ แต่ไม่ได้รับจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไปนี้

1. เงินงบประมาณ หมายถึง เงินที่ทางราชการจัดสรรให้แก่ส่วนราชการ และอนุญาตให้จ่าย และก่อนนี้ผู้พันได้ตามวัตถุประสงค์ ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย เงินงบประมาณที่โรงเรียนได้รับเพื่อนำมาใช้จ่าย มี 2 ลักษณะ คือ

1.1 ราชจ่ายงบกลาง คือ ราชจ่ายที่กำหนดไว้เพื่อให้กระทรวงการคลัง และ สำนักงบประมาณจัดสรรตามวัตถุประสงค์ ของกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย ได้แก่ เงินเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ เงินช่วยเหลือข้าราชการและลูกจ้าง เงินช่วยค่าครองชีพข้าราชการ เงินค่าทดแทน สำหรับผู้ได้รับอันตรายในการรักษาความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น

1.2 ราชจ่ายของส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ คือ ราชจ่ายสำหรับส่วนราชการที่กำหนดไว้ในแต่ละแผนงานหรือโครงการ ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 หมวด คือ หมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ หมวดค่าจ้างชั่วคราว หมวดค่าตอบแทน ใช้จ่ายและวัสดุ หมวดค่าสาธารณูปโภค หมวดค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง หมวดเงินอุดหนุน และหมวดรายจ่ายอื่น

2. เงินนอกงบประมาณ หมายถึง เงินที่ปวงที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการ นอกจากเงินงบประมาณรายจ่าย เงินรายได้แผ่นดิน เงินเบิกเกินงบ และเงินเหลือจ่ายปีเก่าส่งคืน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา มี 5 ประเภทได้แก่

- 2.1 เงินบำรุงการศึกษา
- 2.2 เงินบริจาคโดยมีวัตถุประสงค์
- 2.3 เงินลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด
- 2.4 เงินโครงการอาหารกลางวัน
- 2.5 เงินรายได้อื่น ๆ ที่กำหนดให้เป็นเงินนอกงบประมาณ

สำหรับเงินรายได้แผ่นดินนั้น หมายถึง เงินที่ปวงที่ส่วนราชการจัดเก็บ หรือได้รับไว้เป็นกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และไม่ให้ส่วนราชการนั้น ๆ นำไปใช้จ่ายหรือ กักไว้เพื่อการใด ทั้งสิ้น ได้แก่ เงินค่าขายของเบ็ดเตล็ด ค่าธรรมเนียมเบ็ดเตล็ด เงินค่าปรับต่าง ๆ เงินเหลือจ่ายปีเก่าส่งคืน เงินชดใช้ค่าเสียหายจากการละเมิด และเงินรายได้เบ็ดเตล็ด เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 112-113) ได้ระบุถึง การจำแนกได้ตามประเภทของเงิน งบประมาณ ไว้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ราชจ่ายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ หมายถึง ราชจ่ายซึ่งกำหนดไว้ สำหรับแต่ละส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจโดยเฉพาะ จำแนกออกเป็น 5 ประเภท งบรายจ่าย ดังนี้
 - 1.1 งบบุคลากร กำหนดให้จ่ายเพื่อการบริหารงานบุคคล ได้แก่ ราชจ่ายลักษณะ เงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว และค่าจ้างลูกจ้างตามสัญญาจ้าง
 - 1.2 งบดำเนินการ กำหนดให้จ่ายเพื่อการบริหารงานประจำ ได้แก่ ราชจ่ายที่ จ่ายในลักษณะค่าตอบแทน ค่าใช้จ่าย ค่าวัสดุ และค่าสาธารณูปโภค

1.3 งบลงทุน กำหนดให้จ่ายเพื่อการลงทุน ได้แก่ รายจ่ายที่จ่ายในลักษณะ ค่าครุภัณฑ์และค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

1.4 งบเงินอุดหนุน กำหนดให้จ่ายเป็นค่าบำรุงหรือเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีด้วยกันอยู่ 2 ประเภท คือ เงินอุดหนุนทั่วไปและ เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

1.5 งบรายจ่ายอื่น ๆ

2. รายจ่ายงบกลาง หมายถึง รายจ่ายที่ตั้งไว้เพื่อจัดสรรให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ โดยทั่วไปใช้จ่ายตามรายการ ดังนี้

- 2.1 เงินเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ
- 2.2 เงินช่วยเหลือข้าราชการ ลูกจ้างและพนักงานของรัฐ
- 2.3 เงินเลื่อนขั้นเงินเดือน และเงินปรับวุฒิข้าราชการ
- 2.4 เงินสำรองเงินสมทบและเงินชดเชยของข้าราชการ
- 2.5 เงินสมทบของลูกจ้างประจำ
- 2.6 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนิน
- 2.7 เงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น
- 2.8 ค่าใช้จ่ายในการรักษาความมั่นคงของประเทศ
- 2.9 เงินราชการลับในการรักษาความมั่นคงของประเทศ
- 2.10 ค่าใช้จ่ายตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จะเห็นได้ว่า ประเภทของการเงินในสถานศึกษา จากที่กล่าวข้างต้นแสดงว่านักวิชาการ ศึกษาได้จำแนกประเภทของการเงินไว้คล้ายกันแต่มีการจำแนกรายจ่ายไม่เหมือนกันทั้งนี้ เนื่องจากการจำแนกรายจ่ายของเงินแต่ละประเภท ขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

สรุปว่า ประเภทของเงินในสถานศึกษาในปัจจุบัน ถือว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวหน้า หน่วยงานย่อยแห่งหนึ่ง ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารการเงินที่มีอยู่ใน ความรับผิดชอบด้วยกัน 3 ประเภท คือ

1. เงินงบประมาณ เป็นเงินที่โรงเรียนนำมาใช้จ่ายได้ตามรายจ่ายที่จำแนกไว้ด้วยกัน
2. ลักษณะ โดยยึดถือปฏิบัติ ตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2545
2. เงินนอกงบประมาณ เป็นเงินที่โรงเรียนได้รับจัดสรรจากงบประมาณ ซึ่งเป็นประเภท รายจ่ายตามงบประมาณ คือ งบอุดหนุน นอกจากนี้ยังรวมถึงเงินที่ได้รับจากบุคคลภายนอกอีกด้วย

3. เงินรายได้แผ่นดิน เป็นเงินที่สถานศึกษาใด ๆ ไม่มีสิทธินำไปใช้จ่าย และจะต้องรวบรวมส่งคลัง โดยยึดตามระเบียบกระทรวงการคลังที่ได้กำหนดไว้ เงินรายได้แผ่นดินที่สถานศึกษาจะพบเป็นส่วนใหญ่ ก็คือ ดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินนอกงบประมาณ ประเภทเงินอุดหนุนอื่น ค่าจำหน่ายพัสดุประจำปี ค่าขายแบบก่อสร้าง เงินเหลือจ่ายปีเก่าส่งคืน เป็นต้น

3.2 หน้าที่การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา

นอกจากประเภทของเงินในสถานศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบในการบริหารการเงินดังกล่าวแล้ว ในฐานะที่สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ผู้บริหารต้องรับหน้าที่ในการมอบอำนาจเกี่ยวกับการเงิน จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 1-89) โดยผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องบริหารการเงินให้อยู่ในระเบียบโดยเคร่งครัด ถือเป็นภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับผิดชอบมากขึ้น โดยสรุปหน้าที่ที่ได้รับมอบดังนี้

1. มอบอำนาจรับรองการใช้สิทธิการเบิกจ่ายเงินค่าเช่าบ้าน

1.1 มีอำนาจรับรองการใช้สิทธิสำหรับตนเอง และข้าราชการในสังกัด

2. มอบอำนาจเกี่ยวกับการพัสดุ ซึ่งมอบในเรื่องดังต่อไปนี้

2.1 การดำเนินการจัดทำเอง การซื้อ การจ้าง การควบคุม การแลกเปลี่ยน การเช่า การควบคุม การจำหน่าย และการดำเนินการอื่น ๆ ที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีอำนาจในการบริหารเต็มวงเงินที่เป็นอำนาจของหัวหน้าส่วนราชการ

3. มอบอำนาจเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินเกี่ยวกับการศึกษาบุตร

3.1 การแจ้งการใช้สิทธิ และการตอบรับการใช้สิทธิของเงินค่าการศึกษาบุตร

3.2 การออกหนังสือรับรองการใช้สิทธิในการเบิกเงินค่าการศึกษาบุตร

3.3 การอนุมัติการเบิกจ่ายเงินค่าการศึกษาบุตร สำหรับตนเอง ข้าราชการในสถานศึกษา ลูกจ้างประจำ ในสังกัด

4. มอบอำนาจการเบิกจ่ายเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล

4.1 แจ้งการใช้สิทธิ และการตอบรับการใช้สิทธิของเงินค่ารักษาพยาบาล

4.2 การออกหนังสือรับรองการมีสิทธิรับเงินค่ารักษาพยาบาลประเภทผู้ป่วยใน

4.3 การอนุมัติการเบิกจ่ายเงินค่ารักษาพยาบาล สำหรับตนเอง ข้าราชการในสถานศึกษา ลูกจ้างประจำ ในสังกัด

5. มอบอำนาจการอนุมัติเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการเป็นสมาชิกอินเทอร์เน็ต

5.1 มีอำนาจการอนุมัติเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการเป็นสมาชิกอินเทอร์เน็ต โดยคำนึงถึงวงเงินที่อยู่ในความรับผิดชอบตามความจำเป็น เหมาะสม และประหยัด เพื่อประโยชน์ของทางราชการ

6. มอบอำนาจการอนุมัติเบิกจ่ายค่าเช่าและค่าใช้เครื่องถ่ายเอกสาร มอบในเรื่องต่อไปนี้

6.1 มีอำนาจการอนุมัติเบิกจ่ายค่าเช่าและค่าใช้เครื่องถ่ายเอกสาร โดยคำนึงถึงวงเงินที่อยู่ในความรับผิดชอบตามความจำเป็น และประหยัด เพื่อประโยชน์ของทางราชการ

7. มอบอำนาจการยกเลิกใบเสร็จรับเงินสูญหาย ซึ่งมอบในเรื่องดังต่อไปนี้

7.1 ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการยกเลิกใบเสร็จรับเงินที่สูญหาย จากหน้าที่ดังกล่าว สามารถจัดแบ่ง หน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารการเงิน ได้ดังนี้

1. เป็นผู้จัดซื้อจัดจ้างตามอำนาจที่ได้รับ
2. ริเริ่มและส่งเสริมการจัดทำโครงการร่วมกับคณะครู
3. พิจารณาและประเมินผลความสำคัญของโครงการร่วมกับคณะครู
4. ติดตามและคอยช่วยเหลือให้ความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติงานการเงิน
5. จัดบุคลากรที่เหมาะสมกับงานการเงินและพัสดุ
6. ประเมินหรือแต่งตั้งคณะทำงานประเมิน โครงการ
7. ตรวจสอบและตัดสินใจในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน
8. ควบคุมงานการเงินและพัสดุของโรงเรียน ให้ปฏิบัติเป็นไปตามระเบียบ

สรุปได้ว่า หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารการเงินนั้น แสดงให้เห็นถึง การบริหารการเงินแบบใหม่ ในฐานะที่สถานศึกษา เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กระจายอำนาจหน้าที่ ในการบริหารการเงิน ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องศึกษาและมีความเข้าใจระเบียบและคำสั่งที่ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ในการจัดทำกิจกรรมการบริหารเกี่ยวกับการเงินที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการบริหารการเงินจะมีประสิทธิภาพได้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีสมรรถภาพการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีระบบการบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพ

3.3 ความผิดในการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา

มีนักวิชาการได้นำความคิดที่เกี่ยวกับการเงินของผู้บริหารสถานศึกษามาเป็นตัวอย่างดังนี้ สมเชาวน์ เกษประทุม (2538 : 122-152) ได้รวบรวมการกระทำผิดที่เกี่ยวกับการเงิน ของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้หลายกรณี ดังต่อไปนี้

1. ข้าราชการครู ตำแหน่งครูใหญ่ โทษภาคทัณฑ์ กรณีเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนให้แก่วิทยากรล่วงหน้าเกินกว่าที่เป็นจริง
2. ข้าราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โทษภาคทัณฑ์ กรณีไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ
3. ข้าราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โทษภาคทัณฑ์ กรณีไม่สุจริตเกี่ยวกับการเงินของโรงเรียน โดยรับเงินบริจาคเพื่อพัฒนาโรงเรียนแต่ไม่ลบบอกเพื่อนครูให้ทราบเลย
4. ข้าราชการครู ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน โทษตัดเงินเดือน 10% เป็นเวลา 2 เดือน กรณีไม่ออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ปกครองและนำเงินโครงการอาหารกลางวันบางส่วนมาเก็บไว้ที่ตนเอง
5. ข้าราชการครู ตำแหน่ง ครูใหญ่ โทษ ไล่ออกจากราชการ กรณี มีพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริตในการจัดซื้อพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษา
6. ข้าราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่ โทษ ภาคทัณฑ์ กรณีให้เช่าบ้านพักครูซึ่งไม่มีครูเข้าพักอาศัย และให้เช่าบ่อเลี้ยงปลา โดยไม่นำเงินเข้าเป็นเงินบำรุงการศึกษา (บก.ศ.)
7. ข้าราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่ โทษ ภาคทัณฑ์ กรณี ใช้อำนาจจัดซื้อวัสดุและสงคามือชื่อตรวจรับไม่ถูกต้อง

8. ข้าราชการครู ตำแหน่งครูใหญ่ โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10% เป็นเวลา 2 เดือน กรณี เบิกเงินเบี้ยกั้นदारของข้าราชการครู ไปแล้วไม่จ่ายให้ผู้มีสิทธิเบิก

9. ข้าราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โทษ ตัดเงินเดือนจำนวน 10% เป็นเวลา 2 เดือน กรณี บกพร่องในเรื่องการกิน

จากการระหว่าความคิดที่เกี่ยวกับการเงินดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การบริหารเกี่ยวกับเงินในเรื่องใดก็แล้วแต่ ผู้บริหารจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยทุกเรื่อง แม้จะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ความคิดที่เกิดขึ้นผู้บริหารจะต้องได้รับโทษทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น การภาคทัณฑ์ หรือตัดเงินเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเรื่องนั้นร้ายแรงเพียงใด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542ก : 215-223) ได้รวบรวมความคิดกรณีการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. ข้าราชการครู ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน โทษ ตัดเงินเดือน 5% เป็นเวลา 3 เดือน กรณีไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบ ก็รับเงินบริจาค แล้วไม่ออกใบเสร็จ
2. ข้าราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ โทษ ไล่ออกจากราชการ กรณี ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

3. ข้าราชการครู ตำแหน่งครูใหญ่ โทษ ไล่ออกจากราชการ กรณีนำเงินโครงการอาหารกลางวันไปหมุนใช้ในเรื่องส่วนตัว
4. ข้าราชการครู ตำแหน่งครูใหญ่ โทษ ไล่ออกจากราชการ กรณีนำเงินงบประมาณอาหารเสริม(นม) ไปใช้ส่วนตัว
5. ข้าราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่ โทษ ไล่ออกจากราชการ กรณีทุจริตต่อหน้าที่ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

จากความผิดกรณีการเงินดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วยทุกเรื่อง แม้จะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ความคิดที่เกิดขึ้นผู้บริหารจะต้องได้รับโทษเหมือนกันทั้งสิ้น ซึ่งมีทั้ง ไล่ออกจากราชการ และตัดเงินเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเรื่องนั้นร้ายแรงเพียงใด

สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (2544 : 1-11) ได้ออกระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยวินัยทางงบประมาณและการคลัง พ.ศ. 2544 กำหนดขึ้น เพื่อให้การควบคุมของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเรื่องที่ต้องยึดถือปฏิบัติอยู่แล้วตามกฎหมาย หากจงใจฝ่าฝืนก็ควรได้รับโทษทุกกรณี ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 21 ตุลาคม 2544 และได้กำหนดความผิดทางวินัยทางงบประมาณ และการคลังไว้แล้ว ซึ่งการกระทำดังกล่าวกรณีความผิดเกิดขึ้นโดยผลจากการกระทำของผู้บังคับบัญชาเอง หรือผู้บังคับบัญชาร่วมกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่นั้น ผู้ที่เป็นผู้บังคับบัญชาต้องรับโทษปรับทางปกครองหนักกว่า

จากความผิดดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าสถานศึกษามีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบในการบริหารภายในสถานศึกษานั้น ๆ และผู้ที่สำคัญที่สุดในการทำให้อิทธิกรรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดี ก็คือ ผู้บริหาร ดังนั้น การใช้เงินนั้นสำคัญที่ผู้บริหาร หากผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารการเงิน มีความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว การบริหารการเงินก็ไม่ใช่อะไรที่น่ากลัวอะไร แต่หากผู้บริหารไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เงิน หากตีความผิด ก็อาจทำให้ผู้บริหารถึงกับต้องถูกลงโทษได้ตลอดเวลา ดังเช่นตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น

4. ประเภทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้มีการปฏิรูปการศึกษาและได้ประกาศเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็น 2 เขต โดยรวมบุคลากรของ 3 หน่วยงานเข้าด้วยกัน คือ ศึกษาธิการจังหวัด ตามัญศึกษาจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. 2546 : 25)

จากการบูรณาการหน่วยงานทางการศึกษา ดังกล่าว รวมเข้าด้วยกัน ทำให้สถานศึกษาที่อยู่ในสังกัด สำนัศึกษศึกษาจังหวัด และสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ มารวมกัน โดยขึ้นตรงกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 2 เขต ดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

เขต 1 ประกอบด้วย 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนครหลวง อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอท่าเรือ อำเภอบ้านแพรก อำเภอวังน้อย อำเภอลูทัย อำเภอภาชีอำเภอบางปะหัน และอำเภอนหาราช จำนวน โรงเรียน สังกัด สปช.(เดิม) จำนวน 209 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมสังกัดกรม สำนัญ(เดิม) จำนวน 16 โรงเรียน จำแนกได้ดังนี้

1. อำเภอพระนครศรีอยุธยา	จำนวน	33	โรงเรียน
2. อำเภอท่าเรือ	จำนวน	24	โรงเรียน
3. อำเภอนครหลวง	จำนวน	19	โรงเรียน
4. อำเภอบางปะหัน	จำนวน	30	โรงเรียน
5. อำเภอบ้านแพรก	จำนวน	8	โรงเรียน
6. อำเภอภาชี	จำนวน	24	โรงเรียน
7. อำเภอนหาราช	จำนวน	16	โรงเรียน
8. อำเภอวังน้อย	จำนวน	27	โรงเรียน
9. อำเภอลูทัย	จำนวน	28	โรงเรียน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

เขต 2 ประกอบด้วย 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเสนา อำเภอลาดบัวหลวง อำเภอผักไห่ อำเภอบางซ้าย อำเภอบางบาล และสุดท้าย อำเภอบางปะอิน บางไทร โรงเรียนที่จัดการศึกษา 2 ระดับ สังกัด สปช.(เดิม) จำนวน 181 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสำัญ(เดิม) จำนวน 16 โรงเรียน จำแนกได้ดังนี้

1. อำเภอเสนา	จำนวน	34	โรงเรียน
2. อำเภอลาดบัวหลวง	จำนวน	25	โรงเรียน
3. อำเภอบางไทร	จำนวน	30	โรงเรียน
4. อำเภอบางซ้าย	จำนวน	16	โรงเรียน
5. อำเภอบางบาล	จำนวน	25	โรงเรียน

6. อำเภอบางปะอิน	จำนวน	31	โรงเรียน
7. อำเภอผักไห่	จำนวน	20	โรงเรียน

จากการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมีการปรับระบบการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นที่ไปในแนวทางเดียวกัน โดยรวมถึงการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละแห่งด้วยและจากการตรวจสอบข้อมูลการบริหารการเงินของสถานศึกษาจาก งานการเงินงานตรวจสอบและงานนโยบายและแผน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เดิม) ได้มีการแบ่งประเภทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานตามการรับผิดชอบในการจัดการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ ได้แก่ โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา จำนวน 285 โรงเรียน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ได้แก่ โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา จำนวน 105 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. 2546 : 1) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ คือ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ

ประเทศไทยเคยมีการปฏิรูปครั้งใหญ่มาแล้ว เมื่อประมาณร้อยปีก่อนในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านทั้งการเมืองการปกครองเศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งจากเดิมมีการจัดการศึกษา 2 ระดับ คือเปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก มีการจัดการศึกษาแบบตะวันตกมากขึ้น และได้ย้ายฐานจากวัดและวังมาอยู่ที่โรงเรียน มีหน่วยงานที่ควบคุมดูแลการศึกษาโดยตรง เป็นต้น ต่อมาได้มีความพยายามปฏิรูปการศึกษากันอีกแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรนอกจากนี้ประชาชนไม่เห็นความสำคัญ และขาดการมีส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 2) ดังนั้น การปฏิรูปสถานศึกษา จึง เป็นส่วนหนึ่งในการกิจหลักของการปฏิรูปการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบภายในของสถานศึกษานั้น ๆ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน สื่อ วัสดุ และ เงิน สำหรับผู้ที่สำคัญที่สุดในการทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดีนั้น ก็คือ ผู้บริหาร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 17)

การบริหารงานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะรับผิดชอบใน 2 ระดับนี้เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการตามที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้กำหนดให้ทั้งนั้น ผู้บริหารไม่มีอำนาจในการ คัดสินใจ มากนัก โดยเฉพาะในเรื่องการบริหาร

งบประมาณที่โรงเรียนจะเป็นผู้จัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณที่ต้องใช้ นำเสนอผ่าน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และไปถึงสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณาว่าเหมาะสมที่จะจัดสรรงบประมาณให้ต่อไป หรือไม่ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 170) หลังจากนั้น โรงเรียนจะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อได้รับแจ้งจัดสรรอนุมัติเงินแล้วเท่านั้น ดังนั้น การบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่จัดการศึกษา 2 ระดับ สำหรับผู้บริหารจึงไม่เป็นปัญหาในการดำเนินการตามที่ได้แจ้งให้ปฏิบัติตามที่หนังสือสั่งการมา และยังมีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคอยให้ความช่วยเหลือ

และในส่วนของงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในครั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 (2546 : 6-8) ได้สรุปงบประมาณที่ได้จัดสรร ประจำปีงบประมาณ 2546 (เป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้นักเรียน) โดยมอบให้ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ เป็นผู้ดำเนินการ ดังนี้คือ

1. ระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่
 - 1.1 ค่าวัสดุการศึกษา รายหัว หัวละ 195 บาท
 - 1.2 ค่าบริการสุขภาพนักเรียน รายหัว หัวละ 3 บาท
 - 1.3 ค่าวัสดุประจำห้องเรียน(ค่าเครื่องนอน) รายหัว หัวละ 300 บาท
2. ระดับประถมศึกษา ได้แก่
 - 2.1 ทุนนักเรียนที่มีแนวโน้มออกกลางคันทุนละ 3,000 บาท
 - 2.2 ทุนนักเรียนขาดแคลน คนละ 3,000 บาท
 - 2.3 ค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับนักเรียนปกติ หัวละ 1,100 บาท
 - 2.4 ค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับนักเรียนยากจนทั่วไป หัวละ 1,560 บาท
 - 2.5 ค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับเด็กด้อยโอกาสและยากจน หัวละ 6,400 บาท
 - 2.6 ค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับเด็กนักเรียนพิการเรียนร่วม หัวละ 1,400 บาท

จะเห็นได้ว่า หลังจากที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการ โดยเน้นการกระจายอำนาจให้ถึงระดับสถานศึกษา โดยตรง สถานศึกษาแต่ละแห่งจะได้รับงบประมาณเต็มจำนวนตามหลักเกณฑ์การจัดสรร ว่าด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและเท่าเทียมกัน (สมเชาว์ เกษประทุม 2544 : 187) ดังนั้นการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินต่อไปนี้จะป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารจะเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ซึ่งจากการศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าในการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ ปรากฏดังนี้

ชิน หงส์สูง (2538 : 413-414) ได้ศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับงานการเงินโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ปัญหาการเงินและงบประมาณที่ได้รับก็ไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ เนื่องมาจากเกณฑ์จัดสรร รายหัวนักเรียน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กเสียเปรียบโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งพิจารณาจัดเป็นรายหัวนักเรียน เช่น ค่าเวชภัณฑ์ โรงเรียนขนาดใหญ่ที่นักเรียนตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป ก็สามารถดำเนินการจัดซื้อได้ แต่โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 100 คน ไม่สามารถดำเนินการซื้อได้ เพราะจำนวนเงินไม่เพียงพอในการจัดซื้อ

เจษฎา เสาทอง (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่าทุกงาน ขาดแคลนเงินงบประมาณมาช่วยในการบริหารจัดการในสถานศึกษาทั้งสิ้น

เจียร ทองนุ่น (2532 : 203-204) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการบริหารงานธุรการและการเงินของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยประการหนึ่ง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนคติต่อปัญหาการบริหารงานธุรการและการเงิน แตกต่างกัน

บุญกุ่ม ทูมมู (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า และปัญหาการบริหารธุรการและการเงินของโรงเรียน โดยภาพรวมมีปัญหาน้อย หากพิจารณาแยกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีปัญหาในระดับน้อยทุกด้าน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการบริหารงานธุรการการเงินในระดับมาก

จากข้อมูล และงานวิจัยที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ พบว่าในเรื่องของการเงิน ผู้บริหารมีทั้งปัญหาอยู่ในระดับมาก และในระดับน้อย มาโดยตลอด ซึ่งในปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ ก็มีงานที่รับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นจากเดิมและมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ สั่งการได้มากขึ้นด้วย

2. ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีภารกิจหลักสำคัญ คือ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับให้กับเด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่เปิดถึงอายุย่างเข้าปีที่สิบห้าอย่างทั่วถึงทุกคน ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 และจากการประชุมการศึกษาโลก (Education for all) ที่โรงแรมจอมเทียนพัทยา เมื่อปลายปี 2532 ที่ประชุมนักการศึกษา มีข้อตกลงให้ประเทศต่าง ๆ ยกกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น

(สำนักงานขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2539 : 1) โดยที่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย มีเพียง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ เพียง 6 ปีเท่านั้น

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ นอกจากนั้นนักเรียนที่จบภาคบังคับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพียง 43% (พ.ศ. 2530) เท่านั้น ที่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา ข้อจำกัดที่สำคัญคือการขาดสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่รองรับทั้ง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้น ก็เปิดดำเนินการในเขตเมืองประชากรวัยเรียนกลุ่มใหญ่ซึ่งอยู่ในเขตชนบทห่างไกลและยากจนเป็นกลุ่มที่ขาดโอกาสที่ได้รับการศึกษาให้สูงขึ้น (สำนักงานขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2539 : 1)

เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2534 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาในการศึกษา 2534 เป้าหมายในการดำเนินการที่สำคัญ ศึกษาต่อจากระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี ทำให้มีโรงเรียนที่จัดการศึกษาโรงเรียนที่จัดการศึกษา 3 ระดับ คือระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถม ทุกจังหวัด จังหวัดละ 3 ตำบล ตำบลละ 1 โรงเรียน รวม 219 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 28-29)

การบริหารงานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะรับผิดชอบในการบริหารจัดการมากขึ้นทั้ง 3 ระดับ ซึ่ง แต่เดิม ส่วนใหญ่จะดำเนินการตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้กำหนดให้ทั้งนั้น ผู้บริหารไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ มากนัก โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารงบประมาณ ที่โรงเรียนจะเป็นผู้จัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณที่ต้องใช้นำเสนอผ่านสำนักงานการศึกษาอำเภอไปยังสำนักงานการศึกษาจังหวัด และไปถึงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณาว่าเหมาะสมที่จะจัดสรรงบประมาณให้ต่อไป หรือไม่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 170) หลังจากนั้นโรงเรียนจะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อได้รับแจ้งจัดสรรอนุมัติเงินแล้วเท่านั้น ดังนั้น การบริหารงบประมาณ ในสถานศึกษา ประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ สำหรับผู้บริหารจึงไม่เป็นปัญหาในการดำเนินการตามที่ได้แจ้งให้ปฏิบัติตามที่หนังสือสั่งการมาเช่นเดียวกันกับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ

สำหรับ งบประมาณที่จัดสรรให้กับสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 (2546 : 6-15) ได้ทำการสรุปงบประมาณที่จัดสรร ประจำปี 2546 คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ส่วนค่าใช้จ่ายรายหัวให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่
 - 1.1 ค่าวัสดุการศึกษา รายหัว หัวละ 195 บาท
 - 1.2 ค่าบริการสุขภาพนักเรียน รายหัว หัวละ 3 บาท
 - 1.3 ค่าวัสดุประจำห้องเรียน(ค่าเครื่องนอน) รายหัว หัวละ 300 บาท
2. ระดับประถมศึกษา ได้แก่
 - 2.1 ทุนนักเรียนที่มีแนวโน้มออกกลางคันทุนละ 3,000 บาท
 - 2.2 ทุนนักเรียนขาดแคลน คนละ 3,000 บาท
 - 2.3 ค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับนักเรียนปกติ หัวละ 1,100 บาท
 - 2.4 ค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับนักเรียนยากจนทั่วไป หัวละ 1,560 บาท
 - 2.5 ค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับเด็กด้อยโอกาสยากจนอยู่ประจำหัวละ 6,400 บาท

ค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับเด็กนักเรียนพิการเรียนร่วม หัวละ 1,400 บาท

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่
 - 3.1 ค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับนักเรียนปกติ หัวละ 1,800 บาท
 - 3.2 ค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับนักเรียนยากจนทั่วไป หัวละ 4,300 บาท
 - 3.3 เงินปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน คนละ 1,000 บาท
 - 3.4 ได้รับจัดสรรอุดหนุนอุปกรณ์เป็นห้องวิทยาศาสตร์ หุ่นจำลอง และเครื่องเล่น

อุปกรณ์กีฬาสำหรับเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น

จะเห็นได้ว่า หลังจากที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการ โดยเน้นการกระจายอำนาจให้ถึงระดับสถานศึกษา โดยตรง สถานศึกษาแต่ละแห่งจะได้รับงบประมาณเต็มจำนวนตามหลักเกณฑ์การจัดสรรว่าด้วยความเสมอภาค เป็นธรรมและเท่าเทียมกัน (สมชาวี เกษประทุม 2544 : 187) และเช่นเดียวกัน ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินต่อไปนี้ บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสิ้นซึ่งจากการศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าในการบริหารงาน ของ ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ปรากฏดังนี้

กาญจนา โพธิวิชยานนท์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยประการหนึ่ง พบว่า ในโรงเรียน เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรได้ล่าช้าไม่ทันกำหนดเวลา วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่ทันสมัยและไม่เหมาะสมกับวิชาที่เปิดสอน อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ

ปรีชา มีพงษ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐาน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 พบว่า ปัญหาการเงินและบัญชีส่วนมากเจ้าหน้าที่มีเวลาไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานและขาดเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติ

จากข้อมูล และงานวิจัยที่ศึกษามาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ พบว่า ในเรื่องของ การบริหารในเรื่องการเงิน ผู้บริหารมีทั้งปัญหาอยู่ในระดับมาก และในระดับน้อย มาโดยตลอด และปัญหาในเรื่องขาดแคลนงบประมาณ ก็มีมากตลอดจนบุคลากรที่จะมาปฏิบัติงานการเงินก็ไม่มี ซึ่งในปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ก็มีงานที่รับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นจากเดิม และมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจสั่งการ ได้มากขึ้นด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปแล้ว พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ จากข้อมูลที่ได้โดยส่วนใหญ่จะเห็นว่า มีความเหมือนกันตรงที่อำนาจในการบริหารงานการเงินของผู้บริหารมีไม่เต็มที่ แต่มีความแตกต่างกันอยู่มาก ในเรื่อง สภาพโรงเรียน งบประมาณที่ได้รับ บุคลากรที่มีอยู่ รวมถึงจำนวนนักเรียนที่มีอยู่จริง

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีผู้วิจัยได้ทำการวิจัยการเปรียบเทียบ ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเงิน ของผู้บริหารสถานศึกษา แต่ได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ในเรื่องการบริหารเวลาในการดำเนินงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 6 ซึ่งพอจะเป็นตัวอย่างให้เห็นถึงความแตกต่างกัน โดยพบว่า ในภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารเวลาในการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ 1 ถึงมาตรฐานที่ 5 ที่มีทั้งแตกต่างกัน และไม่แตกต่างกัน จิรเดช หาระณี (2544 : 74) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้การเปรียบเทียบผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ในเรื่อง การศึกษาการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษาว่าจะมีความแตกต่างกันหรือไม่

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

เจียร ทองนุ่น (2532 : 203- 204) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานธุรการ และการเงินของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนคติต่อปัญหาการบริหารงานธุรการและการเงิน ทั้ง 7 ด้าน จัดลำดับปัญหาไว้ดังนี้ คือ งานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยอาคาร สถานที่ งานสารบรรณ งานพัสดุ งานประชาสัมพันธ์ งานงบประมาณ งานทะเบียนและรายงานการเงิน และบัญชี สำหรับครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายธุรการและการเงินของโรงเรียน มีทัศนคติต่อ ปัญหาการบริหารงานธุรการและการเงิน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า งานพัสดุมีปัญหา มากเป็นอันดับหนึ่ง

ประเสริฐ ไสยวงศ์ (2531 : 9) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานพัสดุในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ : การศึกษากรณีโรงเรียน ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนมบุรี ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงาน พักสุในโรงเรียน เน้นการจัดเอกสารการจัดซื้อ ให้ถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบที่กำหนดไว้เท่านั้น การปฏิบัติงานขั้นตอนอื่น ๆ มีการปฏิบัติน้อย และปัญหาการปฏิบัติงานพัสดุในโรงเรียน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ขาดความรู้เกี่ยวกับพัสดุ เจ้าหน้าที่พัสดุมีภาระงานที่จะต้องปฏิบัติมากเกินไป พักสุที่ซื้อ มีคุณภาพต่ำ ราคาแพงกว่าราคาที่ซื้อขายกันในท้องตลาดปกติ การขนส่งพัสดุไปโรงเรียนที่จัดซื้อ ไม่สะดวก

ชนนส์ กลิ่นมิ่ง (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานการเงิน และบัญชีของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาสรุปได้ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเบิกเงินให้กับโรงเรียนล่าช้า
2. การกรอกรายการในใบเบิกเงินต่าง ๆ ไม่ถูกต้องสมบูรณ์
3. การรับเงินจากธนาคารล่าช้าไม่คล่องตัว
4. โรงเรียนไม่จัดทำทะเบียนจ่ายบัตรเงินเดือน
5. โรงเรียนไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนการจ่ายเงิน
6. เจ้าหน้าที่การเงินไม่เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการนำส่งเงินคืนคลังไม่มีการ

จัดทำใบนำส่งเงิน

7. การรับเงินบริจาคไม่ออกใบเสร็จรับเงินและไม่นำลงบัญชี และทะเบียนคุมเงินนอกงบประมาณ

8. ไม่สามารถคัดเลือกครูที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี

9. ปัญหาผู้ปฏิบัติงานไม่มีเวลาเนื่องจากมีงานด้านการสอนที่ต้องรับผิดชอบ

บุญคุ้ม ทูมมู (2538 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มอบหมายให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานธุรการ การเงินและพัสดุ งานละ 1 คน สถานที่ปฏิบัติงานใช้ส่วนหนึ่งของห้องพักครู วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีแต่ไม่ครบเอกสารคู่มือระเบียบการปฏิบัติงานมีเพียงบางส่วน ผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่นี้เทศก่ากับ ติดตามการปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยกำหนดเวลาในการนิเทศก่ากับติดตามงานไว้ 1 – 2 ครั้ง/เดือน และปัญหาการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุของโรงเรียน โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับน้อย หากพิจารณาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีปัญหาในระดับน้อยทุกด้าน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการบริหารงานพัสดุในระดับมาก และยังได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุโรงเรียนประถมศึกษา ควรมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการจัดให้มีการอบรมสัมมนาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกปี ควรจัดหาเอกสารคู่มือการปฏิบัติงาน ให้แก่โรงเรียน และตรวจฝึกเจ้าหน้าที่ จากหน่วยงานต้นสังกัดออกนิเทศก่ากับติดตามและตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

ประคอง ภูมศรี (2539 : 82-84) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานพัสดุของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมแล้ว โรงเรียนส่วนมากมีเจ้าหน้าที่พัสดุ 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกและแต่งตั้งเจ้าหน้าที่พัสดุ อีกทั้งยังเป็นผู้ควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานพัสดุ การจัดซื้อ จัดจ้างโรงเรียนดำเนินการเอง ตามวงเงินที่ได้รับมอบอำนาจการเก็บพัสดุได้เก็บไว้ในห้องพัสดุหรือห้องเรียน การควบคุมพัสดุมีการจัดทำทะเบียนคุม ส่วนปัญหาการบริหารงานพัสดุโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นการจัดหาพัสดุมีปัญหาอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยต่าง ๆ ในประเทศเกี่ยวกับการบริหารงานการเงิน และพัสดุ ที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า การดำเนินงานพัสดุในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า ส่วนมากมีเจ้าหน้าที่พัสดุเพียง 1 คน ผู้บริหารเป็นคนคัดเลือกและแต่งตั้งเจ้าหน้าที่พัสดุต้องปฏิบัติหน้าที่ในการสอนด้วย ระบบการบริหารพัสดุในโรงเรียนมีการวางแผน การจัดหาพัสดุ การควบคุมพัสดุ การแจกจ่ายพัสดุ การจำหน่ายพัสดุ การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินการจัดหาพัสดุ ใช้วิธีการซื้อโดยวิธีตกลงราคามากที่สุด การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง โรงเรียนดำเนินการเองตามที่ได้รับมอบอำนาจ

ปัญหาประมาณไม่เพียงพอในการจัดหาวัสดุ การจัดหาวัสดุมีปัญหาในระดับมากวัสดุที่ซึ่งมีคุณภาพต่ำ ราคาแพงกว่าราคาท้องตลาด ที่เก็บวัสดุไม่เพียงพออีกแบบ และปัญหาที่สำคัญคือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขาดความรู้เกี่ยวกับวัสดุ และมีภาระงานที่ต้องปฏิบัติมาก

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

อัลแซร์ (Ale shire. 1980 : 470) ได้ศึกษาในรัฐออริโซน่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า กรรมการโรงเรียนมีความรู้ด้านระบบบริหารงานของโรงเรียนไม่เพียงพอ เช่น ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารการเงิน การงบประมาณ และขาดเหตุผลที่ดีในการตัดสินใจ ทำให้การประชุมกำหนดนโยบายไม่ประสบผลสำเร็จ การจัดการศึกษาของท้องถิ่นไม่พัฒนาเท่าที่ควร

สปาร์ค (Sparks. 1967 : 1443 – A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทเกี่ยวกับนโยบายด้านการเงินและการจัดการ โรงเรียนขนาดเล็กในรัฐโคโลราโดประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่าบทบาทด้านการเงินที่นำมาจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์และการจัดซื้อสื่อ

การเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องต่อบทบาทเหมือนกัน

แมกกัฟไฟ (McGuffey. 1980 : 15) ได้ศึกษาวิจัยการบริหารงานธุรการของโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาโดยเก็บข้อมูลจากผู้ปฏิบัติหน้าที่ งานธุรการและการเงิน โดยเฉพาะระดับหัวหน้า ซึ่งปรากฏผลการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. ผู้บริหารงานธุรการในโรงเรียนให้ความสำคัญกับงานการเงิน ในระดับสูงมากที่สุดโดยให้เหตุผลว่าเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบมากกว่างานอื่น ๆ
2. ผู้บริหารงานธุรการที่มีใบประกาศนียบัตรรับรองความสามารถ มักจะได้รับความเชื่อถือในการบริหารงาน
3. จากการวิจัยในขณะนั้น พบว่า สภาพบริหารงานธุรการมีความสลับซับซ้อน การมอบหมายหน้าที่การงานแก่บุคลากรแต่ละคนจำเป็นต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ
4. ผู้บริหารงานธุรการ หรือผู้ที่รับผิดชอบงานธุรการ ควรได้รับการฝึกอบรมก่อนมอบหมายตำแหน่งหน้าที่ โดยเน้นการสร้างทักษะในเรื่องของการมอบหมายภารกิจ (Delegation) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) การติดตามและการควบคุมงาน (Monitoring and control) รวมทั้งการฝึกอบรมให้มีความรอบรู้ ความชำนาญ ในด้านระเบียบงานธุรการ โดยตรง

ชีท (Sheet. 1987 : 3309-A) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความเห็นและความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน ครู- อาจารย์ และผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ประเทศแคนาดาด้านการพัสดุพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับการก่อสร้าง การจัดซื้อวัสดุต่าง ๆ โดยครู- อาจารย์ เป็นเพียงผู้เสนอรายการสื่อและวัสดุที่ต้องการใช้ส่วนผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทผู้บริหาร โรงเรียนน้อยมาก

แบล็ค (Black, 1983 : 922-A) ทำการศึกษาถึงการจัดการงานการเงินในวิทยาลัยชุมชนของรัฐแอริโซนา (Arizona) โดยมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาถึงผลกระทบของการลดค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในรัฐแอริโซนา โดยมีเป้าหมายเพื่อประเมินระบบการจัดการงานการเงิน คณะผู้บริหาร รวมทั้งรายได้และค่าใช้จ่าย ผลของการวิจัย พบว่า มีปัญหาในการควบคุมค่าใช้จ่าย คือ การเพิ่มระดับของผู้บริหาร การมีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเรียนสูงขึ้น และการมีผู้สมัครเข้าเรียนน้อยมีปัญหากับรายได้ คือ เงินช่วยเหลือจากรัฐน้อยลง งบประมาณมีน้อย และไม่มีการพัฒนารายได้

สมอล (Small, 1980 : 4342-A) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในด้านงบประมาณของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และความพึงพอใจในการทำงาน โดยมีเป้าหมาย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในด้านงบประมาณกับความพึงพอใจในการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างบทบาทในปัจจุบัน และบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารเกี่ยวกับเรื่องการเงินที่สัมพันธ์กับความพอใจในการทำงาน กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยหัวหน้าสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองคูก (Cook County) รัฐอิลลินอยส์ จำนวน 120 คน ผลของการศึกษา พบว่า

1. หัวหน้าสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณ มีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่าผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมในเรื่องงบประมาณ
2. หัวหน้าสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการจัดงบประมาณ มีความพึงพอใจในการทำงานและความต้องการในการจัดการงบประมาณที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยในประเทศดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานพัสดุจะมีความคล่องตัวมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การดูแลรักษา และจำนวนงบประมาณในการจัดซื้อจัดหา ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับการก่อสร้างการจัดซื้อวัสดุต่าง ๆ โดยครูเป็นเพียงผู้เสนอรายการซื้อและวัสดุที่ต้องการใช้ สำหรับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับงานพัสดุในสถานศึกษา จะมีมากในระดับใด ขึ้นอยู่กับขนาดขององค์กร และแนวทางการบริหารงานขององค์กรเหล่านั้น

จากรายงานการวิจัยทั้งในประเทศและในต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับดังกล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าสภาพการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ โรงเรียนส่วนใหญ่ มอบให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานการเงินและงานพัสดุ งานละ 1 คน โรงเรียนมีการรับเงินและออกใบเสร็จรับเงิน มีการบันทึกทางการเงิน - จ่ายเงิน ในสมุดเงินสด และทะเบียนคุม โดยผู้บริหารจะเป็นผู้กำกับ ตรวจสอบงาน ส่วนเรื่องการเงินที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน มีด้วยกัน 3 ประเภท คือ เงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ และเงินรายได้แผ่นดิน โดยโรงเรียนปฏิบัติตามระบบการควบคุมการเงินและบัญชีของหน่วยงานย่อยมี

การรายงานเงิน แต่พบปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ คือ การลงรายการในสมุดเงินสดและทะเบียนไม่เป็นปัจจุบัน การจัดทำรายงานการเงินไม่ถูกต้อง จัดส่งล่าช้า เจ้าหน้าที่ขาดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานพัสดุ และเจ้าหน้าที่มีภาระงานสอนทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่

6. สรุปแนวคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด เอกสารหลักฐาน ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เมื่อสถานศึกษามีการยุบรวมกัน **อยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา** ทำให้ภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษานั้น **มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการบริหารการเงิน** ซึ่งแต่ละสถานศึกษาจะมีการบริหารการเงินที่แตกต่างกันอย่างหลากหลายทั้งในด้าน ขนาดของสถานศึกษา จำนวนบุคลากร และงบประมาณที่ได้รับจัดสรร รวมถึงความรู้ความเข้าใจในหลักการทำงาน **เพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษาสามารถดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษานั้น สิ่งสำคัญคือ** ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์ในการบริหารการเงินโดยเฉพาะ สำหรับ **กรณีการวิจัยในครั้งนี้ได้จัดทำกรวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา** สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ซึ่งในปัจจุบัน การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษามีการเพิ่มมากขึ้น ได้รับอำนาจในการบริหารจัดการมากขึ้น ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ และ ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ จะได้รับงบประมาณที่จัดสรรให้ต่างกัน บุคลากรมีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งก็เป็นครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานอยู่ส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเงินไม่มากนัก เพราะถึงแม้ว่าจะทำไม่ได้ก็จะมีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือตลอด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงการบริหารการเงินในด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา และความแตกต่างในการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 2 ระดับ ดังนั้น ข้อมูลและสาระความรู้ที่ได้ น่าจะช่วยให้ทราบถึงวิธีการบริหารงาน เกี่ยวกับการเงิน ในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี และอาจเป็นแนวทางที่จะนำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ เพื่อให้สถานศึกษามีการดำเนินงานที่เป็นไปในทางเดียวกัน และในงานวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดผลครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้นำแนวคิดการบริหารการเงินมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยอาศัยการประยุกต์การบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเงิน การดำเนินงานในเรื่อง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน การควบคุมตรวจสอบเงินในสถานศึกษา โดยใช้ขั้นตอนการบริหารการเงิน มาเป็นหลักในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ตามแนวทางของ

หน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการ คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 32-33) กิตติมา ปรีดีคติก (2532 : 52) และ บุญชู แก้วชมภู (2539 : 100-101) แล้วนำมารวบรวมจัดหมวดหมู่ให้เหมาะสมกับการบริหารการเงินในแต่ละชั้นเพื่อให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การควบคุมและตรวจสอบ และการประเมินผล ดังแสดงในภาพประกอบ 1 หน้า 8

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยสำรวจรายชื่อสถานศึกษาจากสารสนเทศพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2547 ซึ่งพบว่ามีจำนวน 390 คน โดยจำแนกออกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ จำนวน 285 คน และผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ จำนวน 105 คน รวม 390 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ปีการศึกษา 2547 มีขั้นตอนการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (พินิจ ฤทธิ์จรูญ, 2543 : 139) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 251 คน

2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายและเป็นตัวแทนที่ดี จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างจากทุกอำเภอ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเลือกสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ จากการเทียบสัดส่วนของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากอำเภอในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อำเภอ	ประชากร จำนวน (คน)	กลุ่มตัวอย่าง จำนวน (คน)
พระนครศรีอยุธยา	33	21
ท่าเรือ	24	15
นครหลวง	19	12
บางปะหัน	30	19
บ้านแพรก	8	6
ภาชี	24	15
มหาราช	16	10
วังน้อย	27	17
อุทัย	28	18
บางซ้าย	16	11
บางไทร	30	19
บางบาล	25	16
บางปะอิน	31	20
ผักไห่	20	13
ลาดบัวหลวง	25	16
เสนา	34	23
รวม	390	251

2.3 การจำแนกกลุ่มประชากร โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ และผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ตามสัดส่วนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างของสถานศึกษาแต่ละประเภท ดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามประเภทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

อำเภอ	ผู้บริหาร	ผู้บริหาร	รวม (คน)
	สถานศึกษาประเภท	สถานศึกษาประเภท	
	ที่จัดการศึกษา 2 ระดับ	ที่จัดการศึกษา 3 ระดับ	
พระนครศรีอยุธยา	14	7	21
ท่าเรือ	13	2	15
นครหลวง	10	2	12
บางปะหัน	16	3	19
บ้านแพรก	5	1	6
ภาชี	13	2	15
มหาราช	6	4	10
วังน้อย	9	8	17
อุทัย	14	4	18
บางซ้าย	7	4	11
บางไทร	15	4	19
บางบาล	13	3	16
บางปะอิน	16	4	20
ผักไห่	10	3	13
ลาดบัวหลวง	8	8	16
เสนา	16	7	23
รวม	185	66	251

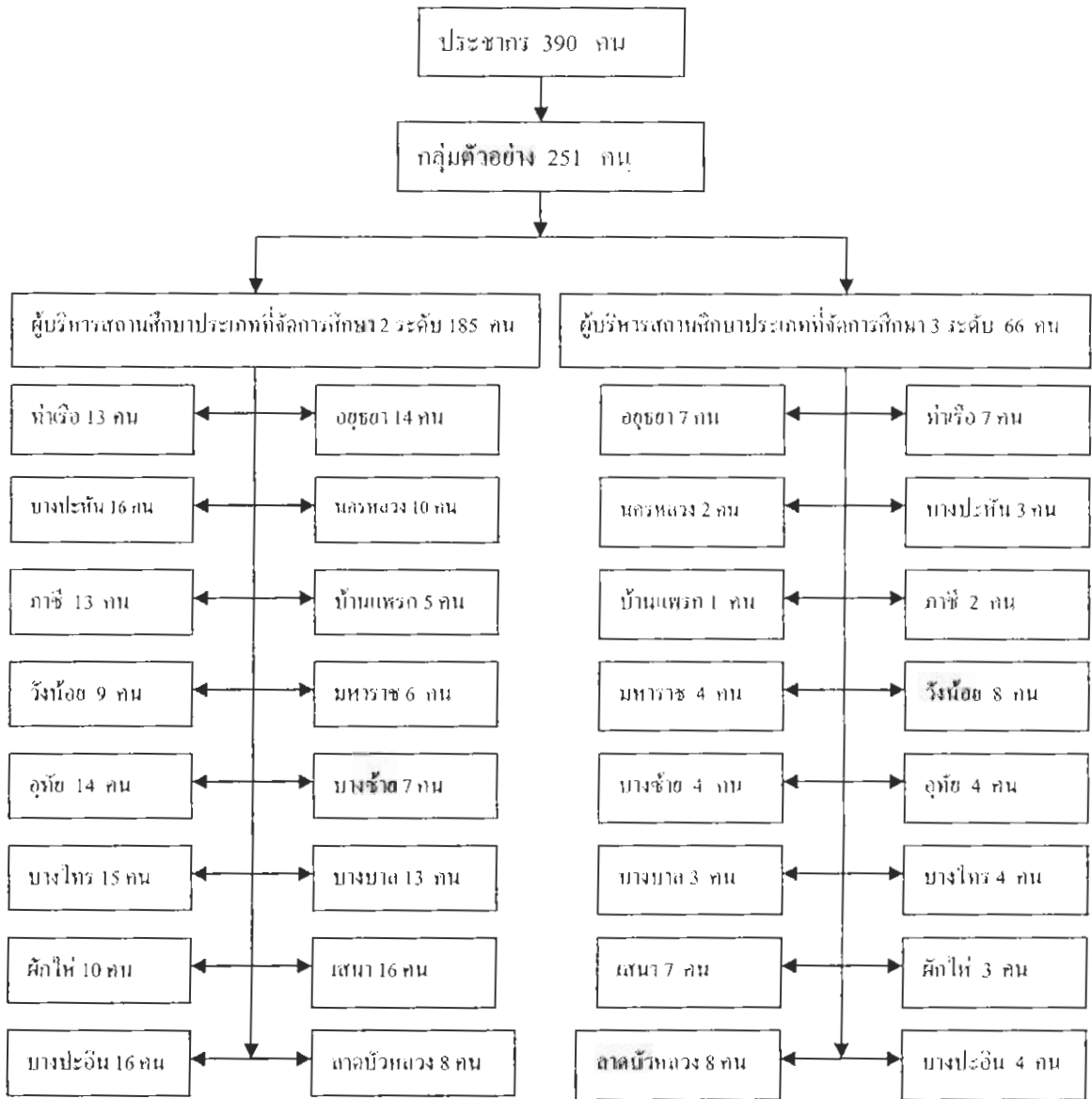
2.4 การสุ่มตัวอย่าง ต้องการสุ่มผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างซึ่งใช้ตารางเลขชี้และ นอร์แกน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 251 คน ใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage random sampling) มีวิธีการดังนี้

2.4.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะสุ่ม โดยใช้ตารางเลขชี้และนอร์แกน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 251 คน

2.4.2 จำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ จำนวน 185 คน และผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ จำนวน 66 คน โดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วน

2.4.3 เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายและเป็นตัวแทนที่ดี ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่ม ตัวอย่างจากทุกอำเภอในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเลือกผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละประเภท ทุกอำเภอ โดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วน

2.4.4 สุ่มตัวอย่างโดยสุ่มรายชื่อผู้บริหารสถานศึกษาในแต่ละประเภท โดยการ จับสลาก จากบัญชีรายชื่อสถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ดังแสดงในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงแผนภูมิการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเรื่อง การศึกษาการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลของสถานศึกษาเป็นแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Check – List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิดกำหนดคำตอบ เป็นข้อความ 5 ระดับ โดยปรับปรุงจากวิธีของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 46 ข้อ ซึ่งกำหนดระดับค่าของการบริหารเป็นค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

- ตอบ 5 หมายถึง มีการบริหารการเงิน มากที่สุด หรือมากกว่า ร้อยละ 80 ของการดำเนินงานในเรื่องนั้น
- ตอบ 4 หมายถึง มีการบริหารการเงิน มาก หรือประมาณ ร้อยละ 61–80 ของการดำเนินงานในเรื่องนั้น
- ตอบ 3 หมายถึง มีการบริหารการเงิน ปานกลาง หรือประมาณ ร้อยละ 41–60 ของการดำเนินงานในเรื่องนั้น
- ตอบ 2 หมายถึง มีการบริหารการเงิน น้อย หรือประมาณ ร้อยละ 21–40 ของการดำเนินงานในเรื่องนั้น
- ตอบ 1 หมายถึง มีการบริหารการเงิน น้อยที่สุด หรือน้อยกว่า ร้อยละ 20 ของการดำเนินงานในเรื่องนั้น

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยศึกษา ตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการแนวคิดในการบริหารการเงินของสถานศึกษา
2. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยอาศัยการประยุกต์การบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการเงิน ตามแนวทางของหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการ คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 32–33)

กิตติมา ปริดีลลิก (2532 : 52) และ บุญชู แก้วชมพู (2539 : 100-101) ได้นำมารวบรวมจัดหมวดหมู่ให้เหมาะสมกับการบริหารการเงินในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การควบคุมและตรวจสอบ และการประเมินผล

3. ศึกษาตัวแปรที่สำคัญ ด้านต่าง ๆ โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย สอบถาม สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน

4. สร้างแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิดกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

5. นำแบบสอบถามให้กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พิจารณา

6. นำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อบกพร่องที่พบมาปรับปรุงแก้ไข

7. นำแบบสอบถามไปตรวจสอบโดยอาศัย **ดุลยพินิจ** ของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รอบรู้เฉพาะเรื่อง (Subject matter Specialists) โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร และการวิจัยทางการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้คือ

7.1 มีวุฒิ ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการศึกษา หรือในสาขาที่เกี่ยวข้อง

7.2 ปฏิบัติงานหรือดำรงตำแหน่ง ในสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบแบบสอบถามดังรายนามใน ภาคผนวก ก

8. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ว่าเนื้อหาในเครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความครอบคลุมเรื่องที่ศึกษาเพียงใด โดยคำนวณค่าดัชนี ความสอดคล้อง IOC (Index of Item-Objective Congruence) คัดเลือกข้อความที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ไปได้และปรับปรุงข้อความในหัวข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.5

9. รวบรวมข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ และจัดทำแบบสอบถามให้ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

10. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของ ครอนบร็อก (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 123-133) พบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.9730 โดยมีรายละเอียดของค่าความเชื่อมั่นรายข้อในภาคผนวก ก

11. นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข
2. เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบบสอบถามตามจำนวนสถานศึกษาในแต่ละอำเภอที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างพร้อมนัดวันจัดเก็บแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยประสานงานและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 11-30 มิถุนายน 2547

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดลำดับการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การจัดกระทำข้อมูล
 - 1.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาตรวจความเรียบร้อยและความถูกต้อง ความสมบูรณ์ในการตอบ ได้จำนวน 244 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.21
 - 1.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC + for Window Version 12.00 เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติตามจุดมุ่งหมาย
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนตัว วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ร้อยละและนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
 - 2.2 ตอนที่ 2 การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เป็นรายข้อแล้วหาค่าเฉลี่ยรวมในแต่ละงาน และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง โดยใช้เกณฑ์การประมาณค่าคะแนนเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท์ (Likert) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.15 – 5.00	หมายถึง มีการบริหารการเงิน มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50	หมายถึง มีการบริหารการเงิน มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50	หมายถึง มีการบริหารการเงิน ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50	หมายถึง มีการบริหารการเงิน น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50	หมายถึง มีการบริหารการเงิน น้อยที่สุด

และการวิเคราะห์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เพื่อหาการกระจาย ของคะแนนแล้วนำมาแปลความหมาย ซึ่งผู้วิจัยใช้หลักการแปลความหมายของ **ซูศรี วงศ์รัตน์ (2534 : 85)** โดยแปลความหมายควบคู่กับค่าเฉลี่ย มีเกณฑ์ในการพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

มากกว่า 1.00	แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลมาก
0.71 - 1.00	แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลปานกลาง
0.00 - 0.70	แสดงว่ามีการกระจายของข้อมูลน้อย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อนำไปใช้ในการแปลผลผู้วิจัยใช้ค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน

- 1.1 ร้อยละ
- 1.2 ค่าเฉลี่ย
- 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับ ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ โดยใช้ t-test for Independent Samples (Glass and Hopkins. 1984 : 342)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบของความเรียงและตาราง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพและประเภทที่จัดการศึกษาในสถานศึกษา

สถานภาพ	ผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 244)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	202	82.80
หญิง	42	17.20

ตาราง 3 (ต่อ)

สถานภาพ	ผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 244)	
	จำนวน	ร้อยละ
2. อายุราชการ		
น้อยกว่า 11 ปี	7	2.90
11 – 20 ปี	30	12.13
21- 30 ปี	129	52.90
มากกว่า 30 ปีขึ้นไป	78	32.00
3. ประเภทที่จัดการศึกษาในสถานศึกษา		
สถานศึกษาที่จัดการศึกษา 2 ระดับ	180	73.80
สถานศึกษาที่จัดการศึกษา 3 ระดับ	64	26.20

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 82.80 รองลงมา เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 82.80 และ 17.20 ตามลำดับ)

อายุราชการส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 21-30 ปี รองลงมาอายุราชการมากกว่า 30 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 52.90 และ 32.00 ตามลำดับ)

ประเภทที่จัดการศึกษาในสถานศึกษา ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ รองลงมาเป็นสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ (ร้อยละ 73.80 และ 26.20 ตามลำดับ)

ตอนที่ 2 การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และ เขต 2 ปรากฏผลดังตาราง 4-8

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ด้านการศึกษาศาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

กิจกรรมดำเนินการ	การบริหารการเงิน		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
1. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ในการใช้เงินงบประมาณ	4.08	0.61	มาก
2. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ในการจัดทำหลักฐานทางการเงิน	3.95	0.78	มาก
3. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ในการจัดทำหลักฐานทางบัญชี	3.93	0.84	มาก
4. การสำรวจสภาพปัจจุบันในการจัดทำหลักฐานทางพัสดุ	3.94	0.79	มาก
5. การสำรวจสภาพการใช้งานของพัสดุ	3.79	0.75	มาก
6. การจัดหาบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานการเงิน	3.72	0.90	มาก
7. การสำรวจปัญหา ในการใช้เงินงบประมาณ	3.82	0.80	มาก
8. การสำรวจปัญหา การจัดทำหลักฐานทางการเงิน	3.89	0.79	มาก
9. การสำรวจปัญหา การจัดทำหลักฐานทางบัญชี	3.84	0.74	มาก
10. การสำรวจปัญหา การจัดทำหลักฐานทางพัสดุ	3.92	0.76	มาก
11. การสำรวจปัญหา ในการจัดบุคลากรให้ปฏิบัติงานการเงิน	3.72	0.69	มาก
12. การสำรวจความต้องการในการใช้เงินงบประมาณ	3.88	0.71	มาก
13. การสำรวจความต้องการในการจัดหาบุคลากรที่ปฏิบัติงานการเงิน	3.77	0.72	มาก
14. การสำรวจความต้องการที่จะใช้พัสดุ	4.01	0.70	มาก
เฉลี่ยรวม	3.88	0.52	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ด้านการศึกษาศาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสำรวจสภาพปัจจุบัน ในการใช้เงินงบประมาณ ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมาคือ การสำรวจความต้องการที่จะใช้พัสดุ ($\bar{X} = 4.01$) และต่ำที่สุด คือการจัดหาบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานการเงิน และการสำรวจปัญหา ในการจัดบุคลากรให้ปฏิบัติงานการเงิน ($\bar{X} = 3.72$) โดยมีการกระจาย ของข้อมูลในระดับน้อยถึงปานกลาง (S.D.อยู่ระหว่าง 0.61 – 0.90)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ด้านการวางแผน

กิจกรรมคํานินการ	การบริหารการเงิน		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
1. การคาดการณ์เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน	4.15	0.66	มาก
2. การดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน โดยมีการจัดประชุมในสถานศึกษา	4.04	0.69	มาก
3. การดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน โดยมีการรวมการสถานศึกษาเข้าร่วมประชุม	3.71	0.75	มาก
4. การดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อมอบหมายงาน	3.87	0.85	มาก
5. การจัดทำแผนปฏิบัติการในการใช้เงิน	3.94	0.81	มาก
6. การวางแผนจัดหา วัสดุ เพื่อมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันตามเวลาที่กำหนด	3.84	0.72	มาก
7. การวางแผนการจัดหาวัสดุภัณฑ์เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันตามเวลาที่กำหนด	3.87	0.69	มาก
เฉลี่ยรวม	3.91	0.50	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ด้านการวางแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การคาดการณ์เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาคือ การดำเนินการเกี่ยวกับการเงินโดยมีการจัดประชุมในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.04$) และค่าที่ต่ำที่สุด คือการดำเนินการเกี่ยวกับการเงินโดยมีกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมประชุม ($\bar{X} = 3.71$) โดยมีการกระจาย ของข้อมูลในระดับน้อยถึงปานกลาง (S.D. อยู่ระหว่าง 0.66 – 0.85)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ด้านการปฏิบัติตามแผน

กิจกรรมดำเนินการ	การบริหารการเงิน		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
1. การนำแผนปฏิบัติการ มาปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนตรงตามวัตถุประสงค์	3.96	0.70	มาก
2. การควบคุมการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.87	0.70	มาก
3. การกำกับ การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.79	0.65	มาก
4. การติดตาม การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.77	0.66	มาก
5. การจัดทำงบประมาณ โดยระบุรายละเอียดและจำนวนเงินที่ใช้ในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ	3.80	0.75	มาก
เฉลี่ยรวม	3.84	0.55	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ด้านการปฏิบัติตามแผน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การนำแผนปฏิบัติการ มาปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนตรงตามวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา คือ การควบคุมการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.87$) และต่ำที่สุด คือ การติดตาม การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.77$) โดยมีการกระจายของข้อมูลในระดับน้อยถึงปานกลาง (S.D.อยู่ระหว่าง 0.65 – 0.75)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ด้านการควบคุม และตรวจสอบ

กิจกรรมดำเนินการ	การบริหารการเงิน		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
1. การควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผน	4.16	0.71	มาก
2. การเก็บรักษาพัสดุให้มีความปลอดภัยเป็นระเบียบสะดวกต่อการนำไปใช้	3.92	0.59	มาก
3. การใช้พัสดุ ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ตรงตามวัตถุประสงค์	3.75	0.76	มาก
4. การซ่อมบำรุงรักษาพัสดุ ให้มีสภาพพร้อมใช้ตลอดเวลา	4.65	0.75	มาก
5. การตรวจนับพัสดุทุกสิ้นปีงบประมาณเพื่อรายงานให้ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 1	3.72	0.92	มาก
6. การควบคุมการจัดทำทะเบียนคุมเงินประจำงวด	3.98	0.76	มาก
7. การควบคุมการจัดทำบัญชี เพื่อให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน	4.05	0.77	มาก
8. การจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์มีการแยกประเภทครุภัณฑ์เป็นหมวดหมู่	4.00	0.78	มาก
9. ในทะเบียนครุภัณฑ์มีหมายเลขทะเบียนแจ้งไว้ทุกรายการ	3.84	0.81	มาก
10. การตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน เป็นไปตามแผนที่วางไว้	3.95	0.79	มาก
11. แผนจัดซื้อจัดจ้าง มีการประกาศให้สาธารณชนทราบถึงงบประมาณและรายการที่สถานศึกษาได้รับ	3.73	0.89	มาก
12. สถานศึกษาคำเนินการ จัดซื้อจัดจ้าง ได้ถูกต้องตามระเบียบ	3.95	0.83	มาก
13. การตรวจสอบบัญชีการเงินถูกต้องเป็นปัจจุบัน	4.02	0.74	มาก
14. การตรวจสอบทะเบียนคุมพัสดุ ถูกต้องเป็นปัจจุบัน	3.86	0.78	มาก
15. การตรวจสอบทะเบียนครุภัณฑ์ ถูกต้องเป็นปัจจุบัน	3.93	0.74	มาก
เฉลี่ยรวม	3.90	0.52	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ด้านการควบคุม และตรวจสอบในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การซ่อมบำรุงรักษาพัสดุ ให้มีสภาพพร้อมใช้ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาคือ การควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผน ($\bar{X} = 4.16$) และต่ำที่สุด คือ การตรวจนับพัสดุทุกปีงบประมาณเพื่อรายงานให้ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 1 ($\bar{X} = 3.72$) โดยมีการกระจายของข้อมูลในระดับน้อยถึงปานกลาง (S.D. อยู่ระหว่าง 0.59 – 0.92)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ด้านการประเมินผล

กิจกรรมดำเนินการ	การบริหารการเงิน		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
1. การประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณถูกต้องตามระเบียบ	4.05	0.66	มาก
2. การประเมินผลก่อนการดำเนินงานเพื่อหาจุดบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องการเงิน	3.79	0.59	มาก
3. การประเมินผลระหว่างการดำเนินงานเพื่อป้องกันการผิดพลาดในเรื่องการเงิน	3.68	0.68	มาก
4. การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงานแล้ว โดยมีการรายงานให้ที่ประชุมรับทราบ	3.64	0.69	มาก
5. การนำผลการประเมินมาทำการปรับปรุงแก้ไขทุกครั้ง	3.51	0.81	มาก
เฉลี่ยรวม	3.74	0.51	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ด้านการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณถูกต้องตามระเบียบ ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาคือ การประเมินผลก่อนการดำเนินงานเพื่อหาจุดบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องการเงิน ($\bar{X} = 3.79$) และค่าที่ต่ำที่สุด คือ การนำผลการประเมินมาทำการปรับปรุงแก้ไขทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.51$) โดยมีการกระจายของข้อมูลในระดับน้อยถึงปานกลาง (S.D. อยู่ระหว่าง 0.59 – 0.81)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวมของแต่ละด้าน

ด้าน	การบริหารการเงิน		ความหมาย
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ	3.88	0.52	มาก
2. ด้านการวางแผน	3.92	0.50	มาก
3. ด้านการปฏิบัติตามแผน	3.84	0.55	มาก
4. ด้านการควบคุม และตรวจสอบ	3.90	0.52	มาก
5. ด้านการประเมินผล	3.74	0.51	มาก
เฉลี่ยรวม	3.88	0.52	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวมแต่ละด้านอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาคือ ด้านการควบคุม และตรวจสอบ ($\bar{X} = 3.90$) และต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.74$) โดยมีการกระจายของข้อมูลในระดับน้อย (S.D. อยู่ระหว่าง 0.50 – 0.55)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัด
การศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา
ประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ
ปรากฏดังตาราง 10-15

ตาราง 10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา
ประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับกับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ
ด้านการศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

กิจกรรมการดำเนินงาน	การบริหารการเงิน				t
	ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 2 ระดับ		ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 3 ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ในการใช้เงินงบประมาณ	4.06	0.60	4.16	0.65	-1.135
2. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ในการจัดหาลักษณะ ทางการเงิน	3.96	0.80	3.95	0.70	.023
3. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ในการจัดหาลักษณะ ทางบัญชี	3.94	0.86	3.92	0.80	.138
4. การสำรวจสภาพปัจจุบัน ในการจัดหาลักษณะ ทางพัสดุ	3.93	0.82	3.95	0.70	-.186
5. การสำรวจสภาพการใช้งานของพัสดุ	3.79	0.76	3.78	0.72	.070
6. การจัดหาบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานการเงิน	3.72	0.89	3.70	0.94	.145

ตาราง 10 (ต่อ)

กิจกรรมการดำเนินงาน	การบริหารการเงิน				t
	ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 2 ระดับ		ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 3 ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
7. การสำรวจปัญหา ในการใช้เงินงบประมาณ	3.83	0.80	3.80	0.80	.313
8. การสำรวจปัญหา การจัดทำหลักฐานทางการเงิน	3.90	0.81	3.86	0.75	.352
9. การสำรวจปัญหา การจัดทำหลักฐานทางบัญชี	3.82	0.73	3.88	0.80	-.485
10. การสำรวจปัญหา การจัดทำหลักฐานทางพัสดุ	3.88	0.77	4.03	0.73	-1.334
11. การสำรวจปัญหา ในการจัดบุคลากรให้ปฏิบัติงานการเงิน	3.71	0.67	3.77	0.72	-.599
12. การสำรวจความต้องการในการใช้เงินงบประมาณ	3.90	0.71	3.83	0.70	.698
13. การสำรวจความต้องการในการจัดหาบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานการเงิน	3.82	0.69	3.64	0.80	1.610
14. การสำรวจความต้องการที่จะใช้พัสดุ	4.04	0.10	3.92	0.82	.484
เฉลี่ยรวม	3.87	0.51	3.87	0.54	.110

$$t = \pm 1.960$$

(.05)

จากตาราง 10 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($t = .110$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ มีการบริหารการเงินด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ด้านการวางแผน

กิจกรรมการดำเนินงาน	การบริหารการเงิน				t
	ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 2 ระดับ		ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 3 ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. การคาดการณ์เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน	4.18	0.63	4.08	0.71	1.040
2. การดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน โดยมีการจัดประชุม ในสถานศึกษา	4.02	0.68	4.09	0.72	-0.764
3. การดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน โดยมีกรรมการ สถานศึกษาเข้าร่วมประชุม	3.67	0.76	3.83	0.72	-1.425
4. การดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน โดยมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการเพื่อมอบหมายงาน	3.77	0.85	4.14	0.79	-3.026*
5. การจัดทำแผนปฏิบัติการในการใช้เงิน	3.93	0.81	3.98	0.78	-0.480
6. การวางแผนจัดหา วัสดุ เพื่อมาใช้ในการปฏิบัติงาน ได้ทันตามเวลาที่กำหนด	3.85	0.71	3.81	0.75	-0.356
7. การวางแผนการจัดหาครุภัณฑ์เพื่อใช้ในการปฏิบัติ งานได้ทันตามเวลาที่กำหนด	3.84	0.67	3.95	0.72	-1.086
เฉลี่ยรวม	3.89	0.50	3.98	0.47	-1.250

$$t = \pm 1.960$$

(.05)

จากตาราง 11 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ด้านการวางแผน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($t = -1.250$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อมอบหมายงาน ของผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ มีการบริหารการเงินแตกต่างกัน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา
ประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับ ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ
ด้านปฏิบัติตามแผน

กิจกรรมการดำเนินงาน	การบริหารการเงิน				t
	ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 2 ระดับ		ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 3 ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. การนำแผนปฏิบัติการ มาปฏิบัติให้เป็นไปตามแผน ตรงตามวัตถุประสงค์	3.97	0.72	3.94	0.72	.288
2. การควบคุมการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติตาม แผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.87	0.70	3.86	0.70	.128
3. การกำกับ การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติตาม แผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.77	0.68	3.84	0.54	-.909
4. การติดตาม การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติตาม แผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	3.77	0.66	3.78	0.62	-.152
5. การจัดทำงบประมาณ โดยระบุรายละเอียดและ จำนวนเงินที่ใช้ในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ เฉลี่ยรวม	3.84	0.75	3.69	0.73	1.387
	3.84	0.58	3.82	0.44	.288

$$t = \pm 1.960$$

(.05)

จากตาราง 12 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัด
การศึกษา 2 ระดับ กับ ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ด้านปฏิบัติตามแผน
ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($t = .288$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัด
การศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ มีการบริหารการเงิน
ด้านปฏิบัติตามแผนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา
ประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับกับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ
ด้านการควบคุม และตรวจสอบ

กิจกรรมการดำเนินงาน	การบริหารการเงิน				t
	ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 2 ระดับ		ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 3 ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. การควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผน	4.24	0.61	3.92	0.89	2.622*
2. การเก็บรักษาพัสดุให้มีความปลอดภัยเป็น ระเบียบสะดวกต่อการนำไปใช้	3.91	0.60	3.95	0.57	-496
3. การใช้พัสดุ ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ตรงตาม วัตถุประสงค์	3.73	0.78	3.80	0.71	-.571
4. การซ่อมบำรุงรักษาพัสดุ ให้มีสภาพพร้อมใช้ ตลอดเวลา	3.61	0.76	3.77	0.68	-1.425
5. การตรวจนับพัสดุทุกสิ้นปีงบประมาณเพื่อ รายงานให้ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ภูมิภาคที่ 1	3.72	0.89	3.72	0.98	-.027
6. การควบคุมการจัดทำทะเบียนคุมเงินประจำงวด	3.97	0.73	3.98	0.82	-.110
7. การควบคุมการจัดทำบัญชี เพื่อให้ถูกต้องเป็น ปัจจุบัน	3.96	0.75	4.30	0.74	-3.117*
8. การจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์ที่มีการแยกประเภท ครุภัณฑ์เป็นหมวดหมู่	4.01	0.76	3.97	0.81	.375
9. ในทะเบียนครุภัณฑ์มีหมายเลขทะเบียนแจ้งไว้ ทุกรายการ	3.84	0.79	3.86	0.85	-.173
10. การตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน เป็นไปตามแผน ที่วางไว้	3.96	0.76	4.03	0.85	-.657

ตาราง 13 (ต่อ)

กิจกรรมการดำเนินงาน	การบริหารการเงิน				t
	ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 2 ระดับ		ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 3 ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
11. แผนจัดซื้อจัดจ้าง มีการประกาศให้ สาธารณชนทราบถึงงบประมาณและ รายการที่สถานศึกษาได้รับ	3.72	0.85	3.77	0.97	-380
12. สถานศึกษาคำเนินการ จัดซื้อจัดจ้างได้ ถูกต้องตามระเบียบ	3.93	0.86	4.00	0.73	-551
13. การตรวจสอบบัญชีการเงินถูกต้องเป็น ปัจจุบัน	4.02	0.77	4.05	0.65	-279
14. การตรวจสอบทะเบียนคุมวัสดุ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน	3.83	0.78	3.94	0.77	-913
15. การตรวจสอบทะเบียนครุภัณฑ์ ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน	3.95	0.74	3.88	0.72	.694
เฉลี่ยรวม	3.88	0.51	3.92	0.51	-514

$$t = \pm 1.960$$

(05)

จากตาราง 13 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ด้านการควบคุม และตรวจสอบในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($t = -.514$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผน และการควบคุมการจัดทำบัญชี เพื่อให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ของผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ มีการบริหารการเงินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ด้านการประเมินผล

กิจกรรมการดำเนินงาน	การบริหารการเงิน				t
	ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 2 ระดับ		ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. การประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้ ถ่ายเงินงบประมาณถูกต้องตามระเบียบ	4.07	0.65	4.02	0.65	.535
2. การประเมินผลก่อนการดำเนินงานเพื่อหาจุด บกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องการเงิน	3.74	0.59	3.92	0.57	-2.114*
3. การประเมินผลระหว่างการค้าดำเนินงานเพื่อ ป้องกันการผิดพลาดในเรื่องการเงิน	3.69	0.69	3.66	0.64	.328
4. การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงานแล้ว โดยมีการรายงานให้ที่ประชุมรับทราบ	3.62	0.68	3.69	0.68	-6.653
5. การนำผลการประเมินมาทำการปรับปรุงแก้ไขทุกครั้ง	3.51	0.80	3.52	0.83	-0.038
เฉลี่ยรวม	3.72	0.51	3.75	0.50	-4.439

$t = \pm 1.960$
(.05)

จากตาราง 14 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ด้านการประเมินผล ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($t = -4.439$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การประเมินผลก่อนการดำเนินงานเพื่อหาจุดบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องการเงิน ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ มีการบริหารการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา
ประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ
ในภาพรวมแต่ละด้าน

กิจกรรมการดำเนินงาน	การบริหารการเงิน				t
	ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 2 ระดับ		ผู้บริหารสถานศึกษา ประเภทที่จัด การศึกษา 3 ระดับ		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ ความต้องการ	3.87	0.51	3.87	0.54	.110
2. ด้านการวางแผน	3.89	0.50	3.98	0.47	-1.250
3. ด้านการปฏิบัติตามแผน	3.84	0.58	3.82	0.44	.288
4. ด้านการควบคุม และตรวจสอบ	3.88	0.51	3.92	0.51	-.514
5. ด้านการประเมินผล	3.72	0.51	3.75	0.50	-.439
เฉลี่ยรวม	3.86	0.44	3.88	0.42	-.434

$$t = \pm 1.960$$

(.05)

จากตาราง 15 แสดงว่า การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวมแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
($t = -.434$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับ
ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ มีการบริหารการเงินในภาพรวมทุกด้านไม่
แตกต่างกัน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 มีการบริหารการเงินในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารการเงินอยู่ในระดับมาก

2. เมื่อเปรียบเทียบการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับ ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ มีการบริหารการเงินในภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการบริหารการเงินไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และ เขต 2 และเพื่อเปรียบเทียบ การบริหารการเงินระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และ เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2547 จำนวน 251 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ จำนวน 244 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.21 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC + for Window Version 12.00 เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบการบริหารการเงินระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับกับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ โดยใช้ t – test for Independent samples.

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และมีอายุราชการส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 21 – 30 ปี รองลงมาอายุราชการมากกว่า 30 ปีขึ้นไป โดยส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารในสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ รองลงมาเป็นผู้บริหารในสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2
 - 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารการเงินในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับ มาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวางแผน รองลงมาคือ ด้านการควบคุม และตรวจสอบ และต่ำที่สุดคือ ด้านการประเมินผล
 - 2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารการเงินในภาพรวมรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.2.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ บริหารการเงินในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสำรวจสภาพปัจจุบัน ในการใช้เงินงบประมาณ รองลงมาคือ การสำรวจความต้องการที่จะใช้หนี้สุ และต่ำที่สุด คือการจัดหาบุคลากร ที่สามารถปฏิบัติงานการเงินและการสำรวจปัญหาในการจัดบุคลากร ให้ปฏิบัติงานการเงิน

2.2.2 ด้านการวางแผน บริหารการเงินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การคาดการณ์เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน รองลงมา คือ การดำเนินการเกี่ยวกับการเงินโดยมีการจัดประชุมในโรงเรียน และต่ำที่สุด คือการดำเนินการเกี่ยวกับการเงินโดยมีกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมประชุม

2.2.3 ด้านการปฏิบัติตามแผน บริหารการเงินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการนำแผนปฏิบัติการมาปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนตรงตามวัตถุประสงค์ รองลงมาคือ การควบคุมการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และต่ำที่สุด คือ การติดตามการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.2.4 ด้านการควบคุมและตรวจสอบ บริหารการเงินในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การซ่อมบำรุงรักษาหนี้สุให้มีสภาพพร้อมใช้ตลอดเวลา รองลงมาคือ การควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผน และต่ำที่สุดคือการตรวจนับหนี้สุทุกสิ้นปีงบประมาณเพื่อรายงานให้ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 1

2.2.5 ด้านการประเมินผล บริหารการเงินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณถูกต้องตามระเบียบ รองลงมาคือ การประเมินผลก่อนการดำเนินงานเพื่อหาจุดบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องการเงิน และต่ำที่สุด คือ การนำผลการประเมินมาทำการปรับปรุงแก้ไขทุกครั้ง

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การเปรียบเทียบการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ บริหารการเงิน ในภาพรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ บริหารการเงิน ในภาพรวมรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

3.2.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ บริหารการเงินไม่แตกต่างกันทุกรายการ

3.2.2 ด้านการวางแผน บริหารการเงิน ในเรื่องการค้าเงินเกี่ยวกับการเงิน โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อมอบหมายงาน แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ส่วนรายการอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3.3.3 ด้านปฏิบัติตามแผน บริหารการเงิน ไม่แตกต่างกันทุกรายการ

3.3.4 ด้านการควบคุมและตรวจสอบ ในเรื่องการควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผน และการควบคุมการจัดทำบัญชี เพื่อให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ส่วนรายการอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3.3.5 ด้านการประเมินผล เรื่องการประเมินผลก่อนการดำเนินงานเพื่อหาจุดบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องการเงิน แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ส่วนรายการอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาและนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารการเงิน ด้านการวางแผนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยบริหารเรื่องการค้าเงินเกี่ยวกับการใช้เงินสูงที่สุด

จากผลการวิจัยพบว่าสอดคล้องกับแนวทางการบริหารการเงินของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 32) ที่ให้ไว้ว่า การวางแผนเป็นขั้นที่ผู้บริหารโรงเรียนได้ศึกษาและเข้าใจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของงานการเงิน

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา ปริดีคัลล (2532 : 52) ที่กล่าวว่า การวางแผนการเงินของโรงเรียนต้องมีการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่ายและดำเนินการเกี่ยวกับการเงินโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการบริหารงานพัสดุ ในระดับมาก

จากแนวทางการบริหารการเงิน แนวคิด และงานวิจัยข้างต้นและผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ให้ความสำคัญในการบริหารงานการเงินด้านการวางแผนมาก ซึ่งเนื่องมาจากงานการเงินเป็นงานที่สำคัญและเกี่ยวเนื่องกับกฎหมาย และวินัยอันจะส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการของ

ผู้บริหารตลอดจนมีบทลงโทษที่รุนแรง หากเกิดความผิดพลาด ประกอบกับงานบริหารการเงินมีปัญหามากจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับงานด้านนี้มาก

2. ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารการเงินด้านการปฏิบัติตามแผนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยบริหารเรื่อง การนำแผนปฏิบัติการมาปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนตรงตามวัตถุประสงค์สูงสุด

จากผลการวิจัยพบว่า สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 32) ที่ให้กำหนดว่า การบริหารการเงิน ขึ้นดำเนินการตามแผน โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องออกคำสั่งให้ลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

จากผลการวิจัยข้างต้นนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ เจอจันท์ จงสถิตอยู่ (2529 : 29-30) ที่กล่าวว่า การบริหารในขั้นปฏิบัติตามแผนเป็นการนำแผนพัฒนาไปใช้ นำแผนไปปฏิบัติการปฏิบัติที่แท้จริงคือการลงมือทำงานตามโครงการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สอนง เกรือมาก (2529 : 65) ที่กล่าวว่า การดำเนินการตามแผนเป็นขั้นตอนสำคัญของการบริหาร หากไม่มีการปฏิบัติตามขั้นตอนนี้ แผนที่วางไว้ก็จะเสียเปล่า และได้สอดคล้องกับงานวิจัย ของ แมคกัฟฟี (Meguffey. 1980 : 15) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยการบริหารงานธุรการของโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา โดยพบว่า ผู้บริหารงานธุรการในโรงเรียน ให้ความสำคัญกับงานการเงินในระดับสูงมากที่สุด โดยให้เหตุผลว่า เป็นงานที่ต้องรับผิดชอบมากกว่างานอื่นๆ

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ให้ความสำคัญในการบริหารงานการเงินด้านการปฏิบัติตามแผน เป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหาร เพราะถ้าไม่มีการปฏิบัติก็จะทำให้ไม่เกิดผลงาน จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานด้านนี้อยู่ในระดับมาก

3. ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารการเงินด้านการควบคุมและตรวจสอบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยบริหารเรื่อง การซ่อมบำรุงรักษาพัสดุ ให้มีสภาพพร้อมใช้ตลอดเวลาสูงสุด

จากผลการวิจัยพบว่า สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 1-89) ซึ่งได้มอบอำนาจเกี่ยวกับการพัสดุ โดยมอบในเรื่อง การจัดทำเอง การซื้อ การจ้าง การควบคุม การแลกเปลี่ยน การเช่า การควบคุม การจำหน่าย และการดำเนินการอื่นๆ ที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ซารี นนิศรี (2525 : 195) ที่กล่าวว่าคุณลักษณะที่ดีของการควบคุมภายในคือการดูแลทรัพย์สินอย่างเหมาะสมตั้งแต่เงินสดจนถึงวัสดุและครุภัณฑ์ต่างๆ และแนวทางของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินที่ให้ไว้ว่าการควบคุม

ภายในที่มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพ โดยการควบคุมภายในจะช่วยให้เกิดความมั่นใจอย่าง สมเหตุสมผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคอง กุณมศรี (2539 : 82-84) ที่ได้ ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานพัสดุของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ขอนแก่น ซึ่งพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ควบคุม ตรวจสอบ การปฏิบัติงานพัสดุ การจัดซื้อ จัดจ้าง ซึ่งโรงเรียนดำเนินการเองตามวงเงินที่ได้รับการมอบอำนาจ

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 บริหารการเงินด้านการควบคุมและตรวจสอบในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

4. ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารการเงินด้านการประเมินผลภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดย บริหารเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณถูกตามระเบียบ

จากผลการวิจัยพบว่า สอดคล้องกับ พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2542 : 196) ที่กล่าวว่า ผู้บริหาร กวบรวมประเมินทุกโครงการที่เกี่ยวกับงานการเงินทุกระยะ และสอดคล้องกับการปฏิบัติงาน เขตพื้นที่การศึกษาต้องดำเนินการตามมาตรา 62 **คือให้มีระบบการตรวจสอบ** ติดตามประเมิน ประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณ การจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับ หลักการศึกษา แนวการจัดการศึกษา และคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงส่งผลให้ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต1 และ เขต 2 บริหารการเงินด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก

5. ผลจากสมมุติฐานในการวิจัย **ที่ตั้งไว้ว่า**ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่าง ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ มีการบริหารการเงินแตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่าไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ โดยผลการวิจัยแสดงให้เห็น ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับ ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จะพบว่ามี 4 ข้อ ที่ผู้บริหาร สถานศึกษามีการบริหารการเงินที่แตกต่างกัน ดังนี้ คือ 1) ด้านการวางแผน เรื่อง การดำเนินการ เกี่ยวกับการเงิน โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อมอบหมายงาน 2) ด้านการควบคุมและตรวจสอบ เรื่อง การควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผน 3) ด้านการควบคุมและตรวจสอบ เรื่อง การควบคุมการจัดทำบัญชีเพื่อให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และ 4) ด้านการประเมิน เรื่อง การประเมินผล ก่อนการดำเนินงานเพื่อหาจุดบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องการเงิน

จากข้อแตกต่างดังกล่าว วิเคราะห์ได้ว่า ประการแรก น่าจะเนื่องมาจากความแตกต่างกันในด้านขนาดของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนที่จัดการศึกษา 3 ระดับ ส่วนใหญ่จะเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ นั้น มีภาระงานมากกว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ ประการที่สองในเรื่องงบประมาณที่ได้รับจัดสรรแตกต่างกัน และประการที่สามในเรื่องของบุคลากร ในสถานศึกษาที่มีจำนวนแตกต่างกัน

จากข้อสังเกตดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัย ของแมกคัฟฟี่ (MaGuffey, 1980 : 15) ที่ได้ศึกษาวิจัยการบริหารงานธุรการของโรงเรียน ซึ่งพบว่า การบริหารธุรการในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จะมีเทคนิคในการบริหารต่างกัน และจันทราณี สงวนนาม (2534 : 23) ที่ได้กล่าวถึง การประสบความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารงานของผู้บริหาร คือผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันย่อมปฏิบัติหน้าที่และภารกิจให้บรรลุประสิทธิภาพได้เหมือนกับผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ต่างมีข้อจำกัด ข้อได้เปรียบ ข้อเสียเปรียบแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรบุคลากร จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ของผู้บริหาร

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีผลทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ มีการบริหารการเงินแตกต่างกัน ส่วนการบริหารการเงินด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และด้านการปฏิบัติตามแผน ของผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษา 3 ระดับ ไม่แตกต่างกัน

ในส่วนนี้ น่าจะเนื่องมาจากภาระงานของสถานศึกษาที่ต้องใช้ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินเช่นเดียวกันทั้งหมด จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 2 ประเภท มีการบริหารการเงิน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 1-8) ที่มอบอำนาจเกี่ยวกับงานการเงิน ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาเท่าเทียมกันทุกสถานศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 2 ระดับ กับผู้บริหารสถานศึกษาประเภทที่จัดการศึกษา 3 ระดับ บริหารการเงินด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ และด้านการปฏิบัติตามแผน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 มีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญในเรื่องการสำรวจปัญหาในการจัดบุคลากร ให้ปฏิบัติงานการเงินของสถานศึกษา เพราะผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการสำรวจปัญหาการจัดบุคลากร ให้ปฏิบัติงานการเงินน้อย
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับงานการเงินให้มากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าที่ควร
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการติดตามการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะการติดตามการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จะทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในการปฏิบัติงานได้ทันท่วงที และลดความผิดพลาดในการดำเนินงาน ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงสุด
4. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรควบคุมตรวจสอบ การตรวจนับพัสดุทุกสิ้นปีงบประมาณ เพื่อรายงานให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ภูมิภาคที่ 1 ทราบ เนื่องจากเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ แต่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา ยังให้ความสำคัญในเรื่องนี้น้อย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานการเงินในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพราะ การสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานการเงินของสถานศึกษา จะทำให้สามารถควบคุมและ ส่งเสริมปัจจัยต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินในสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่แท้จริง และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน ในการปรับปรุงแก้ไขการบริหารการเงินในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาการบริหารการเงินของผู้บริหารสถานศึกษา ในเชิงลึกโดยใช้วิธีการ สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลในสถานการณ์จริงมากกว่าการวิจัยในครั้งนี้